

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katarina Pucelj

**ŠTUDIJ NA DALJAVO KOT DINAMIČNA
IZOBRAŽEVALNA PRAKSA**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katarina Pucelj

Mentorica: doc. dr. Alojzija Židan

**ŠTUDIJ NA DALJAVO KOT DINAMIČNA
IZOBRAŽEVALNA PRAKSA**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

ZAHVALA

Iz srca se želim zahvaliti družini, predvsem očetu Antonu in mami Majdi, ki sta mi v vseh letih študija nesebično nudila pomoč, tako moralno kot tudi finančno, brez katere te diplome ne bi uspela zaključiti. Spremljala sta me od prvih študijskih korakov, ki so bili včasih naporni in težki, do danes, ko to pot uspešno in z optimizmom za nadaljnje življenjske preizkušnje zaključujem.

Vem, da sta danes neizmerno ponosna name.

Zahvala velja tudi vsem prijateljem in vsem tistim, ki so mi ves čas študija stali ob strani in verjeli vame tudi takrat, ko sama nisem bila takšnih misli.

Prav tako bi se želela še posebno zahvaliti svoji mentorici doc. dr. Alojziji Židan, ki me je vodila, usmerjala in mi nudila pomoč ter nasvete pri izdelavi tega diplomskega dela.

ŠTUDIJ NA DALJAVO KOT DINAMIČNA IZOBRAŽEVALNA PRAKSA

Ključne besede: študij na daljavo, izobraževanje, učenje, znanje, novi mediji

V diplomskem delu poudarjam vlogo in pomen znanja, ki ga pridobi posameznik kot rezultat učnega procesa in izkušenj. Ugotavljam, da oblika izobraževanja, kot je študij na daljavo, zagotovo prispeva k večji kakovosti učenja in vodi k razvoju inovativne, dinamične in na znanju temelječe družbe. Z znanjem posameznik obvladuje spremembe, rešuje probleme in tudi ustvarja novo znanje. Tradicionalne učne prakse se soočajo z novimi okoliščinami, pojavljajo se nove, moderne tehnologije, ki omogočajo hitro in kvalitetno implementacijo znanja. Središče učnega procesa pri študiju na daljavo je učenec, ne pa učitelj ali izobraževalna ustanova. Glavni cilj študija na daljavo je povečati kvaliteto življenja državljanov, njihovo konkurenčnost na trgu delovne sile in zagotoviti večjo gospodarsko rast. Intelektualni kapital je tisti, ki predstavlja največji kapital vsake družbe in znanje je tisti ključni dejavnik uspeha vseh, ki se tega zavedajo. Fleksibilnost, odprtost in pripravljenost ljudi slediti novim informacijskim rešitvam, oblikujejo primerno okolje za razvijanje in odločitev posameznika za študij na daljavo.

DISTANCE STUDY LIKE A DYNAMIC EDUCATIONAL PRACTICE

Key words: distance study, education, learning, knowledge, new media

My diploma emphasises the role and importance of knowledge, which is acquired by individual as a result of learning process and experiences. I find out that such a form of education like distance study, contribute to higher quality of learning and leads to growth more innovate, dynamic society which is based on knowledge. With knowledge the individual copes with changes, solve problems and create new knowledge. Traditional learning practices are confronted with new circumstances, there are new, modern technologies, which enable fast and quality implementation of knowledge. The centre of learning process at distance study is scholar, not teacher or educational institution. The main goal of distance study is to increase the quality of citizens lifesyle, their competitive position on the market of work might and to ensure higher economic growth. Intellectual capital imagine the highest capital of each society and knowledge is the factor of success of everybody, who are aware of that. Flexibility, openness and preparedness to follow new informational solutions, shape suitable environment for evolution and decision to study online.

KAZALO

1. SPLOŠNI UVOD	9
2. METODOLOŠKI NAČRT IN OPREDELITEV DELOVNIH HIPOTEZ	12
3. TEORETSKI DEL DIPLOME – OPREDELITEV OSNOVNIH KONCEPTOV	13
3.1. IZOBRAŽEVANJE.....	14
3.2. ZNANJE	15
3.3. UČENJE.....	17
3.4. NOVI MEDIJI	20
3.4.1. INTERNET IN NJEGOVA VLOGA PRI ŠTUDIJU NA DALJAVO	21
4. RAZVOJ ŠTUDIJA NA DALJAVO IN NJEGOVE POSEBNOSTI	24
4.1. POJMOVNA OPREDELITEV	24
4.2. ZGODOVINSKI RAZVOJ	25
4.3. PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI ŠTUDIJA NA DALJAVO.....	27
4.3.1. POTENCIALNE PREDNOSTI ŠTUDIJA NA DALJAVO	28
4.3.2. POTENCIALNE POMANJKLJIVOSTI ŠTUDIJA NA DALJAVO	30
4.4. VLOGA TUTORJA PRI ŠTUDIJU NA DALJAVO	32
4.5. PRIMERJAVA KLASIČNEGA ŠTUDIJA IN ŠTUDIJA NA DALJAVO.....	34
4.6. FLEKSIBILNOST IN PRIMERNOST ŠTUDIJA NA DALJAVO	37
5. RAZVOJ IN POTEK ŠTUDIJA NA DALJAVO V AVSTRALIJI – OPEN UNIVERSITIES AUSTRALIA	38
5.1. ŠTUDIJSKO GRADIVO	41
5.2. PRIMERJAVA ŠTUDIJA NA DALJAVO MED DRŽAVAMA - AVSTRALIJA IN SLOVENIJA	44
6. EMPIRIČNI DEL DIPLOMSKE NALOGE	46
6.1. RAZISKAVA RIS 2004/2005	46
6.2. SORODNE RAZISKAVE S PODROČJA ŠTUDIJA NA DALJAVO.....	59
6.3. RAZISKAVA O ŠTUDIJU NA DALJAVO V PROGRAMIH STALNEGA STROKOVNEGA SPOPOLNJEVANJA	61
6.4. ŠTUDIJ NA DALJAVO NA EKONOMSKI FAKULTETI V LJUBLJANI.....	62
6.5. IZVAJANJE ŠTUDIJA NA DALJAVO NA DOBI	66
6.5.1. STRUKTURA ŠTUDENTOV NA DALJAVO	66
6.5.2. INTERNETNA PISMENOST ŠTUDENTOV.....	66
6.6. THE OPEN UNIVERSITY BUSINESS SCHOOL V SLOVENIJI	68
6.7. UGOTOVITVE IZ INTERVJUJEV	70

6.8. TESTIRANJE HIPOTEZ.....	72
7. SKLEP.....	76
8. LITERATURA IN VIRI	79
9. PRILOGE	84

SEZNAM TABEL, SKIC IN GRAFOV:

Tabela 4.1.: Primerjava tradicionalne in nove izobraževalne paradigme

Tabela 5.2.: Študij na Open Universities Australia

Tabela 6.3.: Poznavanje pojma e-izobraževanje (študij na daljavo)

Tabela 6.4.: Socio – demografske značilnosti za poznavanje pojma e-izobraževanja (študija na daljavo)

Tabela 6.5.: Strinjanje s trditvami o e-izobraževanju (študiju na daljavo) med vsemi respondenti – skupaj

Tabela 6.6.: Strinjanje s trditvami o e-izobraževanju (študiju na daljavo) – uporabniki interneta in neuporabniki interneta

Tabela 6.7.: Socio – demografske značilnosti za strinjanje s trditvami o odnosu do e-izobraževanja (študija na daljavo) med vsemi respondenti; povprečne vrednosti

Tabela 6.8.: Socio – demografske značilnosti za izobraževanje na daljavo prek interneta med uporabniki interneta, ki poznajo pojem e-izobraževanja (študija na daljavo)

Tabela 6.9.: Uporaba informacij in pripomočkov za izobraževanje med uporabniki in neuporabniki interneta, ki so se izobraževali v zadnjih 4 tednih

Tabela 6.10.: Socio – demografske značilnosti za uporabo informacij in pripomočkov za izobraževanje med respondenti, ki so se izobraževali v zadnjih 4 tednih; deleži odgovorov«da»

Tabela 6.11.: Uporaba interneta za pridobivanje izobrazbe med uporabniki interneta v zadnjih 3 mesecih

Tabela 6.12.: Pripravljenost za sodelovanje v programih študija na daljavo

Skica 3.1.: Dejavniki uspešnega učenja

Skica 4.2.: Odnos med poučevanjem na daljavo in študijem na daljavo

Skica 4.3.: Pomembnejši mediji pri študiju na daljavo

Graf 6.1.: Poznavanje pojma e-izobraževanje (študij na daljavo)

Graf 6.2.: Strinjanje s trditvami o e-izobraževanju (študiju na daljavo) med uporabniki interneta, ki so že slišali za pojem e-izobraževanje

Graf 6.3.: Uporaba informacij in pripomočkov za izobraževanje med tistimi, ki so se izobraževali v zadnjih 4 tednih

Graf 6.4.: Prikaz naraščanja števila študentov pri študiju na daljavo po letih

Graf 6.5.: Delež moških in žensk med študenti

Graf 6.6.: Struktura študentov po starosti

1. SPLOŠNI UVOD

V jedru sprememb znanstvenega vedenja, je spremenjeno enostransko razmerje med dejstvi in teorijo. Medtem ko so v tradicionalnem pogledu znanost, tehnologija in družba med seboj ločeni, vendar povezani, pa sodobni koncepti dokazujejo, da gre za skupno področje, kjer se polja znanosti, tehnologije in družbe prekrivajo tako, da je eno polje vstavljeno v drugo. Gre za koncept družbene konstrukcije znanosti in tehnologije.

Korenite spremembe v samem svetovnem gospodarstvu in družbi, ki smo jim priča zadnja leta, je mogoče primerjati samo s spremembami v času industrijske revolucije. Razlika pa je v vzrokih in hitrosti sprememb. Napredek v razvoju informacijske tehnologije in komunikacij s povečevanjem znanja, je skupaj z uveljavljanjem kriterijev globalnega trga eden izmed najpomembnejših dejavnikov, ki oblikujejo sodobno družbo, družbo znanja in novih sodobnih tehnologij. V tej družbi je posameznik fleksibilen, prilagodljiv, kreativen, inovativen, uporablja tehnologijo, pridobiva znanje, je pripravljen na uvajanje in upravljanje s stalnimi spremembami in na t.i. vseživljenjsko učenje (Stare, Bučar: 2005). Dandanes je potrebno biti pripravljen na novo dobo internetnega sveta, v katerem je lahko vsakdo povezan z vsakim ob vsakem času. V tej dobi postaja posameznik svetovno konkurenčen s svojim znanjem in ustrezno uporabo sodobnih tehnologij.

V današnji družbi, družbi razmaha informacijske tehnologije in splošnega tehnološkega napredka, je postalo znanje eno izmed ključnih posameznikovih prednosti na trgu delovne sile. Zato je pomembno, da ga dopolnjujemo in nadgrajujemo, vendar je v današnjem vrtincu časovnih stisk pogosto težko najti čas za obiskovanje klasičnih predavanj. Delovni dan je natrpan z različnimi obveznostmi. Poleg službe, skrbi za dom in družino ter redkih trenutkov zase, ostane posamezniku izredno malo časa. Uskladiti vsakdanje obveznosti z nadaljnjim šolanjem, ki je potrebno zaradi obstoja na delovnem mestu ali zaradi osebnostnega razvoja, predstavlja za mnoge nerazrešljivo uganko. Ti razlogi sprožajo pomisleke in pripeljejo do spoznanja, da so klasični, tradicionalni načini študija in učenja okorni in izredno nefleksibilni.

Zato so nove tehnologije, spremenjen način poslovanja in način življenja ljudi, bili vzrok za ustvarjanje svetovnega, mednarodnega elektronskega trga za blago in storitve, ki ponuja tudi dostop do informacij in znanj. Tak trg pa postavlja nova merila potreb in priložnosti tudi v izobraževanju. Z razvojem novih tehnologij in novih medijev, so nastale nove izobraževalne tehnologije, ki so približale elektronsko obliko učnih gradiv in odprto učenje širšemu krogu, tudi bolj zahtevnih uporabnikov. Zaradi svobode časa in kraja uporabe gradiv, je omogočen prilagodljiv urnik in hitrost dela. Tradicionalen način podajanja znanja preko klasičnih izobraževalnih institucij in v prisotnosti predavatelja, tako postopoma zamenjuje nova oblika študija, ki se vedno bolj uveljavlja tudi v slovenskem prostoru. Gre za študij na daljavo, ki se je razvil skupaj z razvojem in uporabo novih tehnologij. Študij na daljavo ima danes več sopomenk, kot npr. izobraževanje na daljavo, učenje na daljavo, daljinsko izobraževanje, e-učenje, e-izobraževanje ali angleško distance learning, distance education, e-learning, e-education. Sama sem se po predelani literaturi odločila za pojem študij na daljavo. Glavni značilnosti tovrstnega izobraževanja sta prostorska in časovna ločenost učenca in učitelja ter izobraževanje preko sodobnih medijev in neobiskovanje klasičnih predavanj.

V diplomski nalogi želim predstaviti študij na daljavo, ki se kaže kot izredno primerna oblika izobraževanja za različne sloje ljudi. V prvem delu bom opredelila nekaj splošnih podatkov o študiju na daljavo, predstavila ga bom skozi razvoj in zgodovino, podala bom nekaj opredelitev, ki govorijo v prid in v slabost tovrstnega študija, povzela pa bom tudi možnosti, kateri posamezniki in na kakšen način sodelujejo v tem študiju. Na kratko se bom osredotočila in primerjala razvoj in potek študija na daljavo v Avstraliji, ki je država z dolgo tradicijo te izobraževalne prakse. Izpostavila bom nekaj ustanov, ki v Sloveniji nudijo možnost študija na daljavo.

Vsebinsko bo naloga razdeljena na dva tematska sklopa, in sicer na teoretični in empirični del. V teoretičnem delu bom poskušala opredeliti osnovne pojme, s katerimi se bom srečevala skozi celotno delo, v empiričnem delu pa bo naloga vsebovala rezultate že opravljenih raziskav s tega področja, ki jih bom podrobneje analizirala ter zapisala zaključne misli.

Vodilna teza tega diplomskega dela je zajeta v dejstvu, da želim predstaviti študij na daljavo kot neko dinamično, prilagodljivo in personificirano izobraževalno prakso. V tujini gre za uveljavljen način izobraževanja, v Sloveniji pa za nov, svež val, nove ideje in možnosti, kako se izobraževati. Želim prikazati, da je študij na daljavo zanimiv in primeren za širok spekter ljudi, gre za študij, ki se razvija vzporedno z razvojem novih, sodobnih medijev, kateremu priča smo v današnji informacijski družbi. Najverjetneje je pričakovati, da se bodo z naraščanjem uporabe informacijsko komunikacijskih tehnologij in uporabe interneta, pomembno povečali in vedno v večji meri uporabljali načini študija na daljavo, ki nudijo hitro, izredno prilagodljivo in učinkovito pridobivanje novega znanja. Poskušala bom najti smernice, zakaj in če sploh postaja študij na daljavo dobra alternativa klasičnemu načinu izobraževanja. Preveriti želim tudi mojo misel, da je mlajša populacija bolj seznanjena z načinom študija na daljavo in nenazadnje pričakujem, da bodo ženske tiste, ki se bolj zanimajo za študij na daljavo.

2. METODOLOŠKI NAČRT IN OPREDELITEV DELOVNIH HIPOTEZ

Namen diplomske naloge je preučiti in analizirati študij na daljavo kot primer izjemno dinamične in fleksibilne izobraževalne prakse. Predvsem se bom osredotočila na:

- Uporabo novih medijev pri izvajanju študija na daljavo
- Primerljivost klasičnega študija in študija na daljavo
- Stanje, kako so ljudje seznanjeni z možnostjo študija prek interneta, kdo in v kolikšni meri se odloča za tovrsten študij
- Zanimanje moških in žensk za študij na daljavo
- Predstavitev nekaj institucij, ki v Sloveniji nudijo možnost študija na daljavo
- Predstavitev Open University Australia, ki se lahko pohvali z dolgo in uspešno tradicijo študija na daljavo

Za lažjo izpeljavo diplomske naloge sem postavila naslednje hipoteze:

H₁: »S porastom uporabe novih medijev študij na daljavo pridobiva na pomenu«.

H₂: »Študij na daljavo postaja vedno večja alternativa klasičnemu načinu izobraževanja«.

H₃: »Mlajša populacija je v večji meri seznanjena z možnostjo študija na daljavo«.

H₄: »Zanimanje žensk za študij na daljavo je večje kot zanimanje moških«.

V zadnjem delu diplomske naloge bom združila vse zbrane podatke. Z zbranimi podatki bom postavljene hipoteze testirala. Po testiranju pa se bo pokazalo, če so se postavljene hipoteze potrdile ali pa ovrgle. Nato bo sledila sinteza vseh zbranih podatkov, zaključek in lastno mnenje predstavljenih rezultatov.

3. TEORETSKI DEL DIPLOME – OPREDELITEV OSNOVNIH KONCEPTOV

Ko govorimo o učenju je pomembno, da nimamo v mislih samo tistega, ki smo ga bili deležni v formalnih institucijah, torej šolah. Dejansko se posameznik uči ves čas svojega obstoja, v različnih okoliščinah, pod različnimi pogoji. Učenje torej poteka skozi vse življenje. Obstaja sicer povezanost med pojmom učenje in izobraževanje, vendar je učenje širši pojem kot izobraževanje. Posledica oziroma rezultat omenjenih dveh pojmov pa je seveda znanje, ki postaja vedno bolj pomemben element v današnji družbi.

Delors (1996) omenja tri stebre izobraževanja, ki so temelj učenja. Prvi je *učiti se, da bi vedeli*, ki izpostavlja hiter tehnološki in znanstveni napredek, nove oblike družbenih in gospodarskih dejavnosti. Zato je potrebno poudariti povezanost med dovolj široko splošno izobrazbo posameznika z možnostjo poglobljenega študija izbranih predmetov. Drugi steber po Delorsu (1996) je *učiti se delati*. Ta steber izpostavlja vse tiste metode, ki prepletajo učenje z delom. V prvo vrsto postavlja dejstvo, da študentje lažje pridobijo različna znanja in spretnosti, če prej preizkusijo svoje sposobnosti pri samem delu. Drugi steber pravi, da mora izobraževanje poleg usposabljanja za sam poklic, spodbujati tudi razvoj sposobnosti za ravnanje v nepredvidljivih okoliščinah oziroma razmerah. Za tretji steber pa Delors (1996) pravi, da je *učiti se biti*. 21. stoletje od vseh zahteva več samostojnosti, samodiscipline in odgovornosti ter zmožnost večje presoje. Vsa našeta dejstva pa so nujna za poglobljanje osebne odgovornosti pri uresničevanju skupnih ciljev.

V nadaljevanju bom opredelila koncepte izobraževanja, učenja in znanja, saj se v veliki meri prepletajo, pa vendarle obstajajo med njimi razlike, ki jih je smotrno opredeliti. V tem istem sklopu bom opredelila tudi pojem novih medijev, saj so le ti eden izmed ključnih akterjev pri obravnavanju, razvoju in samem izvajanju študija na daljavo.

3.1. IZOBRAŽEVANJE

Izobraževanje je nenehen proces bogatenja znanja in spretnosti ter hkrati – morda celo v prvi vrsti – tudi izjemno sredstvo za oblikovanje osebnosti in odnosov med posamezniki, skupinami in narodi (Delors: 1996: 14). Izobraževanje je osrednjega pomena v razvoju in rasti posameznika in skupnosti. Njegove čudovite lastnosti so, da vsem omogoči razvoj vseh skritih in prikritih talentov, uresničevanje ustvarjalnih sposobnosti, omogoča tudi, da posameznik razvije odgovornost zase in za doseganje svojih želenih ciljev (Delors: 1996). V procesu trajanja izobraževanja študent odkriva sam sebe, razvija svoje sposobnosti v odnosu do drugih, razširja in pridobiva temeljna znanja in spretnosti ter oblikuje svojo celotno osebnost. Izobraževanje je stvar, ki zadeva vse nas, je naša prihodnost, prihodnost posameznika in cele skupnosti v kateri živimo. Izobraževanje se mora torej neprenehoma prilagajati spremembam družbe, ne da bi zanemarjalo prenos dosežkov temeljnih znanj in sadov človeških izkušenj (Delors: 1996: 22). Izobraževanje ni več samo temeljna človekova pravica, temveč postaja vse bolj temeljna človekova potreba. Vedno več posameznikov se vključuje v nove in nove procese izobraževanja, bodisi zaradi osebnega izpopolnjevanja, bodisi zaradi zahtev delovnega mesta.

Izobraževanje pogosto namerno ali nenamerno pomaga oblikovati prepričanja in moralne vrednote. Izobraževanje torej označuje dejavnosti, ki so usmerjene k razvijanju znanja in moralnih vrednot ter razumevanju vseh področij življenja. Smoter izobraževanja je zagotoviti mladim in odraslim podlago za razumevanje tradicij in idej, ki vplivajo na družbo, v kateri živijo, v njihovo kulturo in druge kulture ter naravne zakone, in da bi si pridobili jezikovne in druge spretnosti, ki so potrebne za sporazumevanje (Jelenc: 1991: 17).

Andrilović, zagrebški psiholog, ki se je veliko ukvarjal z izobraževanjem odraslih, ugotavlja, da je najmočnejši motiv odraslih, ki se pri nas vključujejo v izobraževanje, želja po napredovanju v delovni organizaciji ali širše – želja po izboljšanju družbenega statusa; gre jim bodisi za boljše delovno mesto ali pa za večji ugled in vpliv. Mnogi pa se vključujejo v izobraževanje tudi zato, da bi si razširili obzorje, da bi razvili svoje zmožnosti in osebnostno napredovali (Marentič Požarnik: 1980: 101).

Nove tehnologije izobraževanja na daljavo omogočajo izobraževanje tudi družbenim skupinam, ki so bile do sedaj v neenakopravnem položaju kot na primer invalidom ali posameznikom iz socialno šibkih okolij, ter tako ustvarjajo pogoje za preprečevanje socialne delitve na zmagovalce in poražence.

3.2. ZNANJE

»Znanje je zaklad, ki povsod spremlja svojega lastnika«
Kitajski pregovor

Srečujemo se z vzgojo za multikulturalnost, za globalizacijsko družbo. Pojavljata se dva fenomena, na eni strani pretočnost znanja in na drugi, premičnost znanja. Posameznik je središče, je fokus dogajanja. Izjemno hitro lahko napreduje po horizontalnih in vertikalnih poteh. Posameznik z znanjem je torej tisti, ki ima konkurenčno prednost.

V času t.i. informacijske družbe, ko se dogajajo hitre spremembe in so te edina stalnica, je tehnološki vpliv v organizaciji in nanjo silno pomemben. Za prilagajanje tem spremembam vedno bolj potrebujemo nova znanja in ne le znanja, ki so bila pridobljena v formalnem izobraževanju in s časom zastarajo. Potreba po vseživljenjskem učenju in izobraževanju postaja nuja (Berce: 2005: 154). Kot že rečeno, so torej ena izmed najpomembnejših stalnic dandanes ravno tiste spremembe, ki narekujejo nenehno potrebo po učenju in pridobivanju vedno novega znanja (Berce: 2005).

Potrebe po znanju dandanes presegajo čisto vse meje, učiti se je potrebno na vsakem koraku. Le tisti, ki do skrajnosti izkoristi svoje sposobnosti, se dokoplje do novih rezultatov, do novih znanj. Vendar pa za doseganje dobrih učnih rezultatov ne zadoščajo samo primerne sposobnosti, temveč je tu izrednega pomena motivacija¹, ki pomaga racionalno izkoristiti čas in sredstva za izobraževanje. Pomembno je, da se je človek pripravljen potruditi, da je za dosego določenega cilja ustrezno motiviran. Kako, kdaj in v kolikšni meri bo posameznik našel pot do znanja, pa je povsem

¹ Motivacija je proces izzivanja (zbujanja) človekove aktivnosti, njenega usmerjanja na določene predmete in uravnavanja, da bi se dosegli določeni cilji. Gibalne sile, ki aktivnosti izzivajo, krepijo in usmerjajo v cilje, imenujemo motive (iz lat. movere – gibati, premakniti) (Marentič Požarnik: 1980: 81).

individualna odločitev, v veliki meri odvisna od že zgoraj omenjene posameznikove motivacije, le ta pa od njegovih potreb.

V učno motivacijo štejemo vse, kar daje pobude za učenje, ga usmerja in mu določa intenzivnost in trajanje. Učna motivacija je produkt medsebojnega delovanja razmeroma trajnih osebnostnih potez učenca samega (npr. storilnostne motivacije) in značilnosti učne situacije (npr. načina učiteljevega poučevanja in spodbujanja, zanimivosti snovi ipd.) (Marentič Požarnik: 1980: 83).

Znanje kot rezultat procesa učenja je nekakšna gibljiva celota izkušenj, vrednot, relevantnih informacij in strokovnih vpogledov v določeno področje, ki nam omogoča ocenjevanje in razvijanje novih izkušenj in znanj. Lahko ga obravnavamo kot predmet oziroma stvar, ki jo je treba hraniti in premešati, ali kot proces vedenja in delovanja posameznikov in skupin. Razumemo ga tudi kot množico prepletajočih se utemeljenih resničnih mnenj, zato si ga najlaže predstavljamo na ravni posameznika, ko je le - to skrito v njegovi glavi. Vendar pa znanje ne predstavlja najvišje ravni. Povežemo ga z lastno intuicijo, ki izhaja iz naših predhodnih izkušenj, in pridemo do modrosti (Blažič, Starc: 2006: 20-21).

Ena zaposlitev in en poklic za vse življenje sta stvar preteklosti. Ljudje se soočamo s potrebo po znanju, ki nam skupaj z usposobljenostjo, da samostojno vplivamo na svojo prihodnost, edino zagotavlja osebni razvoj in s tem tudi delo. Hiter razvoj prinaša s seboj spremembe in s tem nenehno potrebo po izobraževanju in prilagajanju. Brez novih osvojenih znanj in veščin ni mogoče ohranjati zaposlitve, učinkovito voditi uspešnih podjetij, lokalnih skupnosti, države, razvijati odnosa s kupci, širiti ponudbe in nenazadnje aktivno soodločati o lastni in skupni prihodnosti.

Dandanes vsak, ki ne želi životariti nekje na obrobju in zavreči tisočerihi možnosti, ki jih daje življenje, ve, da mora vlagati v svoje znanje. Čeprav zveni obrabljeno, je znanje v resnici bogastvo, ki ima to čudovito lastnost, da ni v lasti izbrancev, nekaj podedovanega, temveč se ponuja vsem. Kdor ga je pripravljen pridobiti, je nagrajen, kdor se ni pripravljen zanj potruditi, si zapre številna vrata (Klemenčič: 2004: 9). Pridobivanje znanja ni nikoli končan proces in vsakršna izkušnja ga lahko obogati.

Vizija družbe 21. stoletja po Druckerju (1993), so tri glavne karakteristike: znanje, globalizacija, konkurenca. Kar zadeva znanje je splošno sprejeto mnenje oziroma dejstvo, da je družba 21. stoletja, družba znanja. Po Druckerju (1993) osnovni ekonomski resurs v tej družbi ni ne kapital ne delo oziroma delovna sila, temveč znanje, pri čemer je potrebno ločiti »družbo znanja« od danes vse pogosteje prepletajočega se termina »informacijska družba«. V prvem primeru gre za znanje, ki je vezano na subjektivno raven človeškega zadovoljevanja osebnih potreb, medtem ko gre v drugem primeru za informacijo, ki pa je vezana na globalizacijski aspekt in je predvsem komunikološko orodje ali material, s katerim lahko posameznik zadovolji potrebo po znanju. Družba znanja je torej logičen razvoj informacijske družbe, zato bo družba 21. stoletja okarakterizirana kot »doba intelektualnih kreacij«.

3.3. UČENJE

»Gojite dvom v objektivnost in točnost vsakršnega merila študentovih zmožnosti in zavedajte se, da je človeška presoja najpomembnejši element vsakega kazalca dosežkov«

Paul Ramsden (Marentič Požarnik, Peklaj: 2002: 43)

Učenje² postaja način življenja vse številnejših ljudi (Klemenčič: 2004). Ob bok terminu učenje, pogosto postavljamo pojem poučevanja, med katerima je včasih težko potegniti mejo, ki bi ju ločila. Učenje je nekakšne vrste psihološka kategorija, po drugi strani pa v današnjem času dobiva vedno večji pomen prav zaradi družbenega in tehnološkega napredka, kot tudi zaradi spremenjenega pojmovanja in izvajanja vzgoje in izobraževanja.

Marentič Požarnikova (1980) pravi, da tako kot za vsako aktivnost je tudi za učenje potrebna določena stopnja vzburjenosti, napetosti ali budnosti v organizmu. Ta naj ne bi bila niti prenizka (taka vodi v mlahavost in zaspanost) niti previsoka, kot je npr.

² V kitajskem jeziku je učenje neprestano ponavljajoč se proces oziroma »mojstrstvo v izboljševanju samega sebe«. Beseda učenje je sestavljena iz dveh simbolov (črk). Prvi simbol je študij, ki predstavlja akumuliranje znanja. Simbolizira ga otrok pred vrati. Drugi del besede učenje je tako imenovani neprestano ponavljanje in ga predstavlja mlada ptica, ki si prizadeva vzleteti iz gnezda (Blažič, Starc: 2006: 20).

ob skrajnem čustvenem razburjenju (razni efekti – groza, jeza ipd.). To je splošen pogoj, da do učenja sploh pride.

Učenje, kot ga proučuje psihologija, ni le pridobivanje znanj, spretnosti in navad, ampak je pojem z mnogo širšim obsegom. Učenje nam pomeni vsako progresivno spreminjanje posameznika pod vplivom izkušenj (Marentič Požarnik: 1980: 7). Psihologija ga torej opredeljuje kot spreminjanje dejavnosti pod vplivom izkušenj z razmeroma trajnim učinkom. Ne zajema le šolskega učenja in poklicnega usposabljanja, temveč mnogo več – tudi nastajanje čustev, pridobivanje interesov in stališč ter tudi oblikovanje zaznav (Musek, Pečjak, 1997: 138). Kot rečeno, gre torej za vpliv spajanja posameznika z okoljem in ne le za vpliv notranjih procesov biološkega odraščanja in rasti organizma. Posameznik se skozi življenjske faze nauči govoriti, pisati, hoditi, reševati bolj ali manj težavne situacije, komunicirati z okolico, uveljavljati svoj jaz v družbi, ljubiti sebe, družino, prijatelje, naravo in konec koncev deželo, v kateri odrašča. Pri vsakem učenju je potrebna določena stopnja fiziološke zrelosti ali sodelovanja, kar je še posebej izpostavljeno pri zgodnjih oblikah učenja. Obenem pa so izredno velikega pomena vplivi okolja, ki jih posameznik aktivno sprejema, predeluje, se nanje odziva in s tem posledično spreminja sebe in družbeno okolje, v katerem je prisoten. Psihologi so v procesih proučevanja skušali razložiti termin učenja in sicer na osnovi raznih teoretičnih modelov, do katerih so se v veliki meri dokopali z eksperimentiranjem na živalih ali v laboratorijih. Obstaja pa še druga možnost in sicer poskušati analizirati čimbolj različne situacije, pri katerih pride do učenja in ugotoviti, kateri pogoji so vsakokrat potrebni (Marentič Požarnik: 1980).

S tovrstno analizo je ameriški psiholog Gagné³ prišel do osmih osnovnih tipov učenja. Za razumevanje šolskega učenja je pomembnih zlasti zadnjih šest:

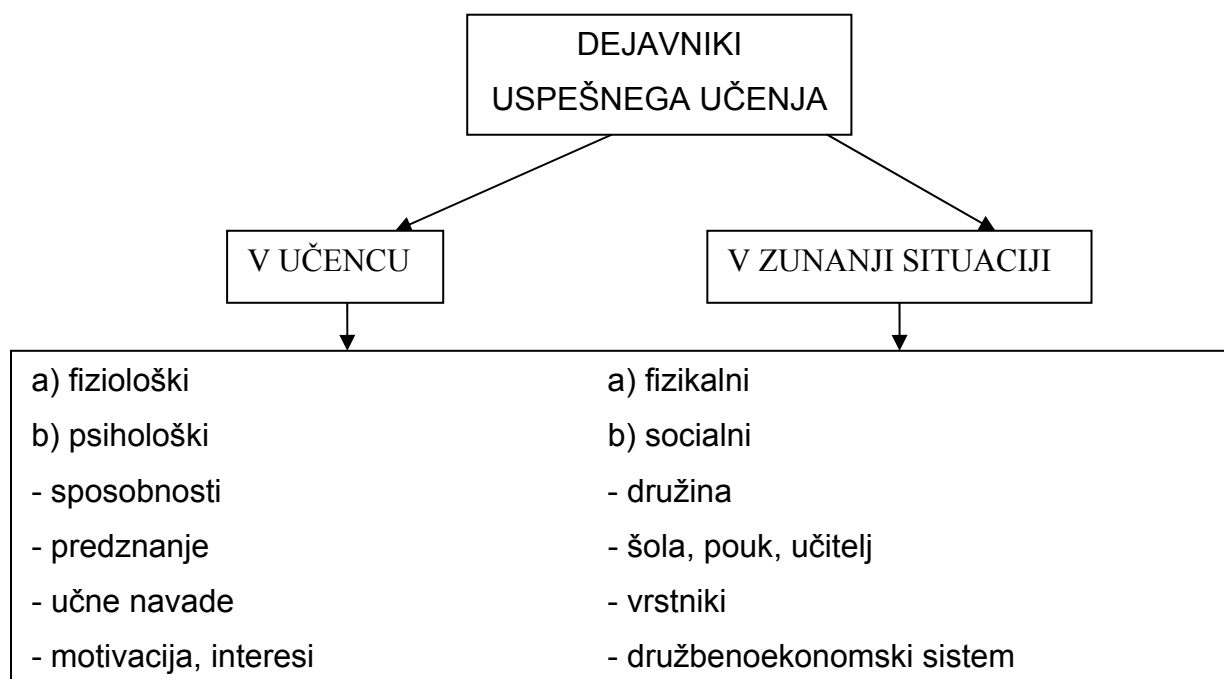
1. klasično pogojevanje ali signalno učenje,
2. operativno ali instrumentalno pogojevanje,
3. psihomotorično učenje ali učenje spretnosti,
4. besedno ali verbalno učenje,
5. učenje razlikovanja (ugotavljanje razlik med predmeti in pojavi),
6. učenje pojmov kot kategorij predmetov, pojavov in odnosov z določenimi skupnimi značilnostmi,

³ v Marentič Požarnik: 1980.

7. učenje pravil, principov oziroma zakonitosti, tj. stalnih in zakonitih zvez med dvema ali več pojmi,

8. učenje kot reševanje problemov – samostojno povezovanje prej naučenih zakonitosti in pojmov v zakonitost »višjega reda«, kar nam omogoči rešitev problemske situacije.

Skica 3.1.: Dejavniki uspešnega učenja



Vir: Marentič Požarnik, Barica (1980), str.16. Dejavniki in metode uspešnega učenja.

Vendar pa sta za učno uspešnost pomembna tako okolje, ki človeka obdaja, kot tudi tisto okolje, ki na posameznika dejansko učinkuje. Slednje je dosti bolj subjektivno obarvano, odvisno od posameznika, od njegovih izkušenj, vedenj in osebnih praks. Pomembno se je zavedati dejstva, da študent ni le pasiven produkt okoliščin, temveč aktivno sodeluje in s svojo osebnostjo vpliva na starše, učitelje, obenem pa si sam izbira vplive, ki nanj delujejo. Menim, da gre za nekakšno medsebojno vplivanje, ki je izredno značilno za proces učenja. Seveda pa se je potrebno na pot učenja podati tako, da dosegamo dobre rezultate, ob čimbolj racionalnem in ekonomičnem trošenju časa in energije.

3.4. NOVI MEDIJI

Sodobna družba, ki se kiti z atributom informacijska, prisega na nujnost in učinkovitost uporabe novih medijev na skorajda vseh področjih človekovega delovanja. Novi mediji so postali sinonim za nove možnosti, inovativnost se pogosto enači z uporabo in razvojem informacijsko komunikacijske tehnologije⁴.

Ta družba je spremenila posameznika, življenje in okolje v katerem živimo. Priča smo izredno naglemu razvoju novih komunikacijskih struktur, pojavom novih medijev, med katere uvrščamo računalniško posredovano komuniciranje, čigar predstavnik je internet, pa tudi spremembam v načinu življenja posameznika (Cergol: 2003). Z novimi mediji vstopa človeštvo v stoletje univerzalne komunikacije. Ti mediji močno vplivajo na oblikovanje jutrišnje družbe, ki ravno zaradi njih ne bo več ustrezala nobenemu modelu iz preteklosti. Najnovejše, najbolj ažurne informacije so pogosto dosegljive takoj vsakomur in kjerkoli po svetu (Delors: 1996).

Novi mediji omogočajo enostaven, hiter in cenovno sprejemljiv dostop do informacij. Sodobna družba s tem ponovno nudi vsem ljudem enake možnosti uživati sadove in jih ustvarjati, tudi v tem trenutku še neizobraženim, nezaposlenim, socialno šibkim, invalidom, manjšinam in drugim skupinam. Seveda pa je potrebno najprej zagotoviti za njihov razvoj in vključevanje enostaven in cenovno primeren dostop do znanj in veščin. Spremenili so se tudi mediji, ki nas obdajajo in iz katerih črpamo možnosti za delovanje v vsakdanjem življenju. Klasični množični mediji, med katere štejemo tisk, radio, televizijo, knjižno založništvo, filmsko in glasbeno industrijo (Škerlep: 1998), se radikalno razlikujejo od novih množičnih medijev, med katere sodita internet in svetovni splet. Slednji bodo v prihodnjih desetletjih v našem življenju imeli še večjo vlogo, kot jo imata danes telefon in televizija (glej Škerlep: 1998: 52).

Kot je že zgoraj omenjeno, pod terminom novi mediji razumemo nove tehnologije, namenjene shranjevanju, posredovanju in obdelavi informacij in so dostopne širši javnosti. Na prvem, najvidnejšem mestu je dandanes prav gotovo internet in neštete možnosti, ki so povezane z njegovo uporabo.

⁴ V literaturi se za pojem informacijsko komunikacijske tehnologije vedno pogosteje uporablja kratica IKT.

3.4.1. INTERNET IN NJEGOVA VLOGA PRI ŠTUDIJU NA DALJAVO

Internet in svetovni splet (angl. WWW ali world wide web), sta se začela z dvema velikima poizkusoma: najprej v ZDA s t.i. ARPANETOM, ki je nastal kot nekakšna vojaška strategija, ki naj bi omogočila komuniciranje tudi v primeru jedrskega napada ter v Franciji s t.i. MINITELOM, napravo, ki naj bi to državo ponesel v informacijsko družbo. Posredno sta povzročila, da je univerzalnost logike komunikacijskega sistema ustvarila pogoje za horizontalno in vertikalno komunikacijo. Čeprav je bil internet v osnovi namenjen predvsem vojaški in akademski sferi, pa se je v osemdesetih in devetdesetih letih dvajsetega stoletja razvil za vsakogar, ki je imel dostop oziroma povezavo z omrežjem. Govori se o novem mediju, ki je popolnoma spremenil način komuniciranja, uporabo ter sprejemanje informacij. Uporaba interneta je na pomemben način spremenila in ustvarila nove oblike delovanja in interakcij ter hkrati spremenila način odziva posameznikov v družbenem okolju.

Že sama beseda internet naznanja, da je to ogromen sistem, ki povezuje med seboj nekoč izolirane posameznike. Sama beseda internet je kombinacija predpone inter, ki pomeni med oziroma vmes med ostalimi, ter končnice net, ki predstavlja okrajšavo za besedo omrežje (angl. network). Internet je omogočil povsem edinstveno interakcijo. Internet namreč nudi višjo stopnjo izbire načina komuniciranja in tudi obravnavanih tem (Škerlep: 1998). Prednost interneta kot decentraliziranega komunikacijskega sistema, se kaže v tem, da predstavlja bolj razvit, dopolnjen in popoln sistem kot klasični mediji. Omogoča zelo zanimiv, uporaben in predvsem nov način sprejemanja in posredovanja informacij. Sporočilo je poslano velikemu številu posameznikov in tako potencialno lahko zajema veliko število uporabnikov. Pri tem moramo biti previdni, saj govorimo o tem, da je velikemu številu uporabnikov omogočen tudi odziv na dobljeno informacijo in ne o tem, da je teh uporabnikov neprimerljivo več kot uporabnikov klasičnih medijev.

Novi mediji v informacijski družbi vsekakor niso zgodovinsko - tehnološka nadgradnja starih medijev. Njihova inovativnost izhaja namreč iz drugačnega koncepta in percepcije sveta. Človek ni več bitje, čigar dožemanje sveta je omejeno zgolj na

zaznavanje okolja. Človek je akter, ki aktivno posega v dogajanje in je soudeležen pri oblikovanju sveta (Wolf, Peuke: 2003).

Tisto, kar je novega na novih medijih, lahko demonstriramo na primeru interneta, ki predstavlja najbolj aktualen in razširjen medij. Internet vpliva na definicijo in strukturiranje znanja. Ne posreduje zgolj informacij in ne služi izključno komunikaciji – je medij posredovanj znanja in diskurza, recipient je potencialni in dejanski producent, saj sam prispeva k nastajanju znanja (Wolf, Peuke: 2003). Izgleda torej, da lahko novi mediji prav s to svojo novo kvaliteto (možnost širokega konstruiranja znanja) podpirajo redefinicijo udeleženca v izobraževalnem procesu.

V raziskavah, ki se ukvarjajo z možnostmi in učinkovitostjo študija na daljavo, gre običajno za primerjavo dveh eksperimentalnih skupin: ene, ki je vključena v izobraževanje s pomočjo informacijsko komunikacijske tehnologije, in druge, kjer poteka izobraževanje face-to-face⁵ (Cergol: 2003).

Z razvojem računalniških omrežij in interneta so elektronske oblike učnega gradiva postale pomembnejše, saj postaja študij na daljavo zanimiva oblika izobraževanja. Novi mediji danes omogočajo enostavno objavljanje in prenos gradiv do uporabnika, hkrati zagotavljajo tudi odprto učenje. Toda nova tehnologija, ki nastaja, nemalokrat vnaša nove težave, ki nastajajo zaradi narave samega medija. V temelju je vsak sistem izobraževanja zelo konzervativen, zato je postopek za vpeljavo novih medijev v učni proces počasnejši. Preden se nov izobraževalni medij uveljavi in začne uradno uporabljati, je treba njegovo uporabo raziskati. Le tako institucije izpeljejo spremembe korektno in učinkovito ter v splošno zadovoljstvo.

Zadržki na temo CMC⁶ se običajno sklicujejo na dve komponenti učenja: tehnično (neenakovrednost študentov pri uporabi informacijsko komunikacijske tehnologije, nepoznavanje, tehnične nezmožnosti) in emotivno (frustracije, strah, demotiviranost, izolacija, izgubljenost). Vendar kritike študija na daljavo kot uspešnejše variante v primerjavi s klasičnim učenjem priznavajo prvemu potencial za uspešno in učinkovito

⁵ Face-to-face izobraževanje je tradicionalna oblika izobraževanja, vključno s klasičnimi predavanji, kjer sta predavatelj in študent fizično prisotna ob istem času v istem prostoru

⁶ Computer mediated communication.

učenje in poučevanje, njihovo skepso pa lahko strnemo s pogosto uporabljenimi besedami: novim medijem se prehitro pripisuje kvalitativni učinek, ki se doseže šele v resnično dobro urejenem učnem kontekstu – torej na podlagi dobro premišljenih medijsko pedagoških konceptov (Wolf, Peuke: 2003).

Eden od najpomembnejših elementov za uspešnost študija na daljavo je med drugim usposobljenost udeležencev izobraževanja za uporabo določenega medija. Večinoma je potrebno predhodno organizirati usposabljanje tutorjev in študentov za uporabo tehnično bolj zahtevnih medijev (npr. videokonference, uporaba računalnika, interneta in elektronskega učbenika). Posebej je potrebno biti pazljiv pri tistih skupinah študentov, ki nimajo izkušenj pri uporabi določenega medija in na tiste, ki so manj samostojni pri učenju. Pri študiju na daljavo na osnovnošolski ravni bi bilo potrebno razmisliti o usposobljenosti posameznih staršev za uporabo določenega novega medija, posebej ko se pričakuje, da se bodo učenci s pomočjo določenega novega medija učili v domačem okolju (www.ef.uni.lj.si/ncp, 04.04.2006).

Računalnike sprejemamo kot nova komunikacijska sredstva, kot nov množičen medij. Z internetom se ne spremeni samo način komuniciranja, temveč tudi kulturni in družbeni vzorci, posameznik dobi priložnost, da sam postane ustvarjalec medijskih vsebin. Posamezniki, ki so vključeni v takšno vrsto komuniciranja, so individualizirani, fleksibilni in neodvisni.

4. RAZVOJ ŠTUDIJA NA DALJAVO IN NJEGOVE POSEBNOSTI

4.1. POJMOVNA OPREDELITEV

Študij na daljavo pomeni v slovenskem prostoru relativno novost, zato terminologija v slovenskem jeziku šele nastaja (Bregar, 1995: 5).

Poznamo več različnih definicij študija na daljavo. Eno izmed prvih definicij študija na daljavo je opredelil Dohmen leta 1967. Dejal je:

“...študij na daljavo je sistematična organizirana oblika samoizobraževanja, kjer se učenec posvetuje s svojim izbranim mentorjem, vsa gradiva in pripomočki pa so mu posredovani na daljavo s pomočjo različnih medijev” (v Keegan, 1996: 41).

Van den Brandova govori o študiju na daljavo kot obliki fleksibilnega izobraževanja (v Keegan, 1996: 29) in pravi, da udeležencem izobraževanja omogoča učenje kadarkoli želijo (pogostost, časovno usklajenost in trajanje izobraževanja), na katerikoli način (metode in oblike izobraževanja) in kakorkoli jim ustreza. Poleg teh treh značilnosti pa lahko izobraževanec tudi sam izbira kraj, kjer se želi izobraževati.

Keegan je na osnovi proučevanja več različnih definicij predlagal naslednjo:

“Študij na daljavo je oblika izobraževanja, za katero je značilno, da sta učitelj in študent večinoma ločena, da izobraževalni proces organizira izobraževalna organizacija, da izobraževalni proces poteka s pomočjo različnih medijev ter da izobraževalna organizacija študentom nudi možnost dvosmernega komuniciranja in organizira občasna študijska srečanja” (Zagmajster: 1995: 113).

Skica 4.2.: Odnos med poučevanjem na daljavo in študijem na daljavo

Študij na daljavo = poučevanje na daljavo + učenje na daljavo

Vir: Zagmajster (1995), str. 114. Osnovne značilnosti študija na daljavo.

4.2. ZGODOVINSKI RAZVOJ

Študij na daljavo danes ni nikakršna novost. Njegove osnutke in prve zametke lahko po nekaterih virih iščemo že v osemnajstem stoletju, ko je razvoj poštne storitve in tiskanih gradiv omogočil, da so se ljudje v odmaknjenih krajih severne Amerike izobraževali samostojno, ne da bi jim bilo potrebno obiskovati klasične izobraževalne ustanove. Znanje, pridobljeno na tovrsten način, je imelo z ustreznimi spričevali tudi formalno veljavo. V večjem obsegu se je študij na daljavo začel pojavljati v drugi polovici devetnajstega stoletja z ustanavljanjem tako imenovanih dopisnih šol v ZDA, Nemčiji, na Švedskem in v Veliki Britaniji.

V tem stoletju je študij na daljavo dosegel prvi vrh v osemdesetih letih z ustanovitvijo Open University⁷ v Veliki Britaniji, ki so ji po uspešnih začetkih sledile odprte univerze na Nizozemskem, v Španiji, v Nemčiji in na Portugalskem. Danes študira na teh ustanovah približno pol milijona odraslih.

V zadnjem desetletju je napredek na področju informatike in telekomunikacij odprl študiju na daljavo nove razvojne možnosti. Proces širjenja in uveljavljanja študija na daljavo še dodatno spodbujajo nekateri demografski in družbeni trendi, kot so staranje prebivalstva v razvitem svetu, nove zahteve na trgu dela, uveljavljanje znanja kot osnovnega proizvodnega dejavnika v informacijskih družbah itd (Bregar, 1995).

Študij na daljavo se je zgodovinsko razvil s posebnim poudarkom na tistih ciljnih skupinah odraslih, ki se iz določenih objektivnih razlogov niso mogle udeleževati predavanj. To so bili zaposleni, ki so bili časovno ali prostorsko omejeni, ljudje s posebnimi potrebami (invalidi, bolniki), gospodinje z majhnimi otroki in podobno. Prva oblika študija na daljavo so bili dopisni tečaji, pri katerih so študenti po pošti prejeli lekcije, jih preštudirali, naredili preizkusne naloge in jih poslali v presojo in pogled

⁷ Open University pomeni, da ima vsak študent odprte možnosti izbire modulov, čas trajanja študija je odprt, kar pomeni, da lahko posameznik študira vsak letnik eno leto, razen če je program sestavljen za daljše obdobje na primer za eno leto in pol, lahko pa tudi več let. Študij se lahko prekine kadarkoli zaradi drugih obveznosti ali zmanjšanega finančnega stanja, lahko tudi prekine študij za zeleno dobo in nadaljuje, ko se sam ponovno odloči za to. Študij je popolnoma prilagojen posamezniku, ki si sam razporeja čas za učenje doma, v službi, na potovanjih in podobno. Plačilo študija je možno z mesečnimi obroki, kar močno olajša finančno breme vsakega izmed študentov (<http://www3.open.ac.uk/courses/about/index.shtml>, 17.04.2006). Eno izmed ustanov Open University bom opisala v nadaljevanju in sicer Open University Australia.

svojemu mentorju. Tudi sami stiki in komunikacija študenta z mentorjem so potekali na daljavo, po dopisni poti, saj je mentor pregledal preizkusne naloge, napisal svoje mnenje, pripombe in komentarje ter nalogo vrnil študentu po pošti. Študent in mentor se pogosto osebno sploh nista srečala (Dobnik: 2002).

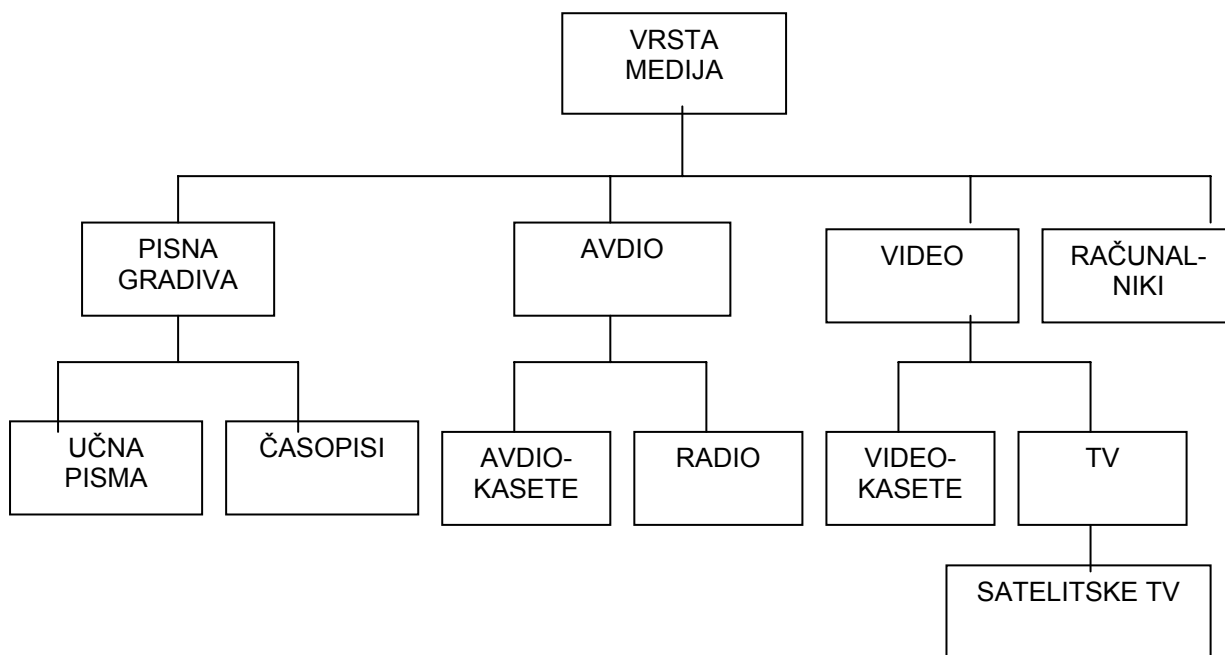
Pri razvoju študija na daljavo pri nas se odraža naša specifičnost, ki se zrcali predvsem v naši majhnosti, omejenih virih ter možnostih in želji po relativno visoki kvaliteti življenja. Le - ta pogosto narekuje spremenjene pristope od tistih, ki jih zasledimo v razvitejših, večjih deželah, s katerimi se običajno radi primerjamo. Skromnejše možnosti (majhno tržišče, razpoložljivi strokovnjaki ipd.) zahtevajo preudarnije odločitve. Po drugi strani pa, ker velikost ni kritična, lahko pogosto uporabimo preprostejše rešitve. V naših modelih mora posebno mesto zavzemati slovenščina ter naše kulturne in zgodovinske posebnosti (<http://www.pfmb.uni-mb.si/didgradiva>, 03.07.2006).

Čeprav govorimo o organizirani informatizaciji našega šolstva že v začetku sedemdesetih let, moramo priznati, da je informacijska tehnologija šele v devetdesetih letih dosegla raven, ki je primerna za širšo šolsko rabo. Ta ugotovitev sloni predvsem na moči sodobnih računalnikov z zadovoljivimi pomnilnimi kapacitetami, ki omogočajo uporabo multimedijskih pristopov in mrežnih povezav (<http://www.pfmb.uni-mb.si/didgradiva>, 03.07.2006).

Ravno iz teh in ostalih podobnih razlogov v Sloveniji težko govorimo o kakšni zgodovini študija na daljavo. Slovenija se ne more primerjati s tako bogato zgodovino, kot jo ima Velika Britanija, poleg te pa tudi ZDA, Avstralija in mnoge Evropske države. Seveda pa se situacija in sam pomen študija na daljavo pri nas razvijata z veliko hitrostjo.

V spodnji razpredelnici je shematičen prikaz pogosto uporabljenih medijev pri študiju na daljavo. Izbira je precej raznolika, seveda pa je od posameznika odvisno, kateri medij mu je bližnje in lažje razumljiv.

Skica 4.3.: Pomembnejši mediji pri študiju na daljavo



Vir: Prirejeno po Keegan, 1988; Zgajmajster, 1995, 117.

V zadnjem desetletju je študij na daljavo dosegel neslutene razsežnosti, z razvojem tehnologije in novih medijev in glede na izreden razmah potreb po izobraževanju se je spreminjala tudi didaktika študija na daljavo. Dandanes razširjenost izobraževanja na daljavo priča o tem, da se potrebe po novih znanjih nezadržno širijo in da tradicionalne oblike izobraževanja teh potreb ne morejo več popolnoma zadovoljiti (Dobnik: 2002).

4.3. PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI ŠTUDIJA NA DALJAVO

Uspešno izvajanje študija na daljavo zahteva od študentov nove oblike pismenosti in nove sposobnosti učenja, hkrati pa jih tudi razvija. Načrtovanje študijskih aktivnosti, izbira ustreznih metod dela, komunikacija s tutorjem, svetovanje študentom, stalno spremljanje njihovega dela in napredovanja je ključnega pomena pri motiviranju študentov in doseganju ciljev programa. Problem se pojavlja pri neaktivnih študentih, ki niso veščji sprotnega opravljanja študijskih aktivnosti. V kolikor se pojavljajo dobre lastnosti določenega pojavnosti, jim na drugi strani sledijo tudi slabosti. In nič drugače ni

s študijem na daljavo. Kot rečeno, študij na daljavo odraža bipolarnost, saj ni pisan na kožo vsakomur. Vsaka izobraževalna praksa se personificira, torej je odvisna od vsake osebe posebej. Preden se posameznik odloči za določen način izobraževanja, je pomembno, da si določi cilj, ki je osmišljen. Od tega, kako hitro posamezna izobraževalna praksa pripelje posameznika do izbranega cilja, je pogosto odvisen izbor le te. Pomembno je, da ima oseba, ki se odloči podati na pot določene izobraževalne prakse, pred seboj jasno zastavljen cilj, določiti si mora smisel in smoter njegovega dosega.

Naj opredelim najpogostejše prednosti in pomanjkljivosti tega študija.

4.3.1. POTENCIALNE PREDNOSTI ŠTUDIJA NA DALJAVO

4.3.1.1. Študij na daljavo omogoča večjo svobodo časa, kraja in tempa študija

Svoboda kraja se kaže v tem, da lahko študent študira kjerkoli, ni nujno potrebna fizična prisotnost na mestu, kjer se izvajajo predavanja. Podobna fleksibilnost se izkaže tudi pri izbiri časa študija, saj študentu ni potrebno biti na določenem predavanju ob točno določeni uri. Institucije študija na daljavo običajno sicer določijo roke, katerih naj bi se študentje držali in v okviru katerih naj bi izponjevali svoje obveznosti. Vendar ti roki niso absolutno fiksni: uspešnejši študentje ali tisti, ki imajo na razpolago več časa, lahko študirajo hitreje kot v postavljenih rokih. Če zaradi kakršnihkoli obveznosti in razlogov ne morejo študirati, pa lahko napredujejo v bolj počasnem ritmu (Zagmajster: 1995).

4.3.1.2. Študij na daljavo omogoča večje možnosti za izobraževanje

Tovrsten študij se je izkazal kot učinkovit način za povečanje dostopa do izobraževanja predvsem odraslih. Zaradi fleksibilnosti izobraževanja pritegne v izobraževanje mnogo ljudi⁸, ki se na tradicionalen način ne bi mogli izobraževati. S študijem na daljavo se hitreje kot na katerikoli drugi način doseže večje število

⁸ Podrobneje o tem, kdo so ti ljudje, v poglavju 4.6.

izobraženih v neki državi, saj je potrebnih precej manj predavateljev kot pri klasičnem izobraževanju, niso potrebna vlaganja v nove predavalnice in zmogljivosti za nastanitev študentov (Zagmajster: 1995).

4.3.1.3. Izboljšanje kvalitete izobraževanja na tradicionalnih visokošolskih institucijah

Študij na daljavo ima dober vpliv na kvaliteto poučevanja na klasičnih institucijah. Prvič se to izkaže pri boljši kvaliteti učbenikov na tradicionalnih visokošolskih institucijah. Princip priprave in pisanja učbenikov pri študiju na daljavo je veliko bolj podroben in domišljen kot pri tradicionalnem izobraževanju. Pisna gradiva so opremljena z nasveti, navodili, testi za samoocenjevanje, praviloma so bolj grafično opremljena s fotografijami, risbami in različnimi grafičnimi ponazoritvami kot klasična gradiva. Učbeniki za študij na daljavo so pripravljani tako, da pritegnejo študente po vsebini in tudi po zunanjem vtisu, gre za kvalitetne učbenike, saj morajo v veliki meri nadomestiti vlogo predavatelja v razredu (Zagmajster: 1995).

Drugič, prispeva k večji samostojnosti učenja, saj spodbuja kritično mišljenje in razmišljujoče učne procese (Zagmajster: 1995). S pomočjo dobro izdelanih študijskih gradiv, iz katerih študentje samostojno osvajajo snov, jim je dana možnost, da se naučijo samostojno študirati.

Tretjič, študij na daljavo izboljša pedagoški proces, saj so v proces priprave študijskih gradiv običajno vključeni avtorji iz različnih univerz. Pri samem pisanju študijskih gradiv se vedno znova in znova soočajo s svojo pedagoško funkcijo, kajti pisanje tovrstnih gradiv zahteva od njih redefinicijo pedagoškega razmišljanja o tem, kako bodo snov predstavili študentom. Tako se predavatelji naučijo drugače pristopati k predstavitvi predmeta, ki ga poučujejo in s tem posredno izboljšajo pedagoški proces na matični univerzi pri klasičnih predavanjih (Zagmajster: 1995).

In nenazadnje, študij na daljavo prispeva k meduniverzitetnemu sodelovanju in pospešuje vključevanje multimedijskega pristopa v tradicionalno izobraževanje. Pri samem študiju na daljavo ima uporaba novih tehnologij veliko vlogo, saj se študentje učijo iz CD-jev, videokaset, s pomočjo uporabe računalniških programov ipd.

Posledično se začnejo sodobni mediji uporabljati tudi pri tradicionalnem izobraževanju, saj ugodno vplivajo na večjo učinkovitost študentov pri samem študiju.

4.3.1.4. Ekonomske prednosti študija na daljavo

Institucije, ki izvajajo študij na daljavo, imajo običajno nižje stroške na študenta, zato je študij na daljavo zelo primeren tudi za tiste, ki so sicer omejeni z manjšimi finančnimi sredstvi. Ta vrsta študija študentom omogoča, da večinoma študirajo na svojih domovih, kar za izobraževalno institucijo posledično pomeni, da niso potrebne investicije v šolski prostor in v objekte za nastanitev študentov. Zaradi neklasičnih predavanj v razredu tudi ni potrebe po izobraževanju velike množice predavateljev. V celotnih stroških prevladujejo stalni stroški, ki so povezani s postavitvijo različnih služb in s pripravo študijskih gradiv. Na institucijah, ki izvajajo študij na daljavo, je zaradi prevladovanja fiksnih stroškov možen oziroma celo zaželen vpis velikega števila študentov (Zagmajster: 1995).

4.3.2. POTENCIALNE POMANJKLJIVOSTI ŠTUDIJA NA DALJAVO

4.3.2.1. Študenti pri študiju na daljavo so socialno izolirani

Študent je pri študiju na daljavo le anonimni posameznik v množici študentov, ki od neke oddaljene institucije dobiva na dom gradiva za študij. Socialna izolacija predstavlja za nekatere posameznike resen problem, še posebej za tiste, ki svojih socialnih potreb ne zadovoljujejo zunaj procesa izobraževanja. Institucije, ki izvajajo študij na daljavo, poskušajo ta problem omiliti s tem, da študentom omogočajo skupinska srečanja v študijskih središčih s tutorjem ali z zagotavljanjem dvosmerne pisne komunikacije in možnosti konzultacij po telefonu (Zagmajster: 1995).

4.3.2.2. Študent v vlogi pasivnega sprejemnika informacij in nevarnost enosmerne komunikacije

Čeprav institucije, ki izvajajo študij na daljavo nudijo razne oblike osebnih stikov (npr. skupinska srečanja), pa so le ti mnogokrat namenjeni le pojasnjevanju tega, kar je v študijskih gradivih. Študent je torej še vedno v vlogi pasivnega sprejemnika informacij. Nevarnost enosmerne komunikacije pa se kaže v tem, da se poskušajo študentje čim bolj izogniti tistim delom študijskih gradiv, ki spodbujajo h globljemu in bolj kritičnemu pristopu k študiju. Študentje namreč niso prisiljeni iti skozi te dele, tako kot v razredu, kjer je prisoten učitelj. Institucije, se poskušajo temu izogniti tako, da so študijska gradiva pripravljena tako, da niso prvenstveno usmerjena le v podajanje dejstev in da ne spodbujajo k učenju na pamet (Zagmajster: 1995).

4.3.2.3. Problemi z dostopnostjo medijev

Tu se kažeta dva problema. Eden je problem fizičnega dostopa do medijev, drugega pa predstavlja pomanjkanje izkušenj pri uporabljanju informacijsko komunikacijskih tehnologij v izobraževalne namene. V prvem primeru poskuša institucija, ki izvaja študij na daljavo, poskrbeti za to, da je tehnična oprema na voljo v študijskih središčih, v drugem primeru pa tako, da je v študijskem središču na voljo kvalificirana oseba, ki uči študente, kako uporabljati tehnologijo v izobraževalne namene (Zagmajster: 1995). Mogoče je namreč, da pride do problema, ker mnogi posamezniki povezujejo določene medije s prostim časom in zabavo, ne pa z izobraževanjem. Zato je pomembno, da je študentom na voljo nekdo, ki jih seznani z uporabo tovrstnih medijev za namen študija.

4.3.2.4. Nevarnost velikega osipa

Študij na daljavo zahteva od študentov veliko mero dobre organizacije časa med različne obveznosti in samodiscipline, kar pa je lahko za marsikoga velik problem, saj je izredno težko dobro razdeliti čas med službo, družino in študij (Zagmajster: 1995). Na drugi strani je lahko velik osip tudi posledica velike heterogenosti študentov, ki se vključujejo v študij na daljavo. Ljudje smo si med seboj različni na ravni osebnosti, okolja, v katerem živimo, želja, ki jih imamo in posledično tudi glede tipa

izobraževalne prakse, ki nam najbolj ustreza. Zato je za pričakovati, da študij na daljavo ne ustreza prav vsakemu.

4.4. VLOGA TUTORJA PRI ŠTUDIJU NA DALJAVO

Formalno je tutor⁹ visokošolski sodelavec fakultete, ki sodeluje pri izvajanju študijskega procesa študija na daljavo v študijskih centrih in ki skladno z Merili o izvolitvah visokošolskih učiteljev in sodelavcev Univerze v Ljubljani pridobi ustrezen habilitacijski naziv (Dobnik: 2002: 11). Že v antičnem Rimu¹⁰ so imeli tutorje, osebe, ki so skrbele za svoje gojence, niso pa jih neposredno poučevale. Na srednjeveških univerzah so poznali funkcijo nekoga, ki je pomagal univerzitetnemu profesorju pri delu s študenti, bil je torej vezni člen med profesorjem in študenti, čeprav se ni imenoval tutor (Marentič Požarnik, Mihevc: 1997: 38).

V začetku so videli v študentskem tutorju (angl. peer tutor) nadomestnega učitelja, v skladu z modelom prenašanja znanja od učitelja na tutorja in od tutorja na študenta. Pozneje se je izkazalo, da je interakcija med tutorjem in študentom kvalitativno različna od interakcije med učiteljem in študentom in ima drugačne prednosti in slabosti. Pozneje so ugotovili, da ne gre vedno za odnos med bolj in manj sposobnimi oz. izkušenimi študenti in da v tovrstnih projektih nekaj pridobita oba – tutor in njegov varovanec (angl. tutor in tutee) (Marentič Požarnik, Mihevc: 1997: 38).

Naloga tutorja je v največji meri ta, da študentom pomaga in svetuje pri različnih vprašanjih, ki zadevajo vsebino predmeta. Obenem pa je tutor oseba, ki nudi psihološko oporo, ko jo študent potrebuje bodisi pri težavah vsebinske narave snovi pri predmetu, pri psiholoških težavah, ki zadevajo motivacijo za študij ali celo pri težavah, ki niso neposredno povezane s študijsko snovjo. Kot rečeno, ni pomembno

⁹ V slovenski strokovni literaturi za osebo, ki spremlja študenta pri študiju, mu svetuje in pomaga, srečamo predvsem izraz mentor. Mnoge institucije, ki izvajajo študij na daljavo raje uporabljajo izraz tutor, ki je prevzet iz angleščine in bolj specifično pomeni mentorja pri posameznem predmetu študija na daljavo. Tutor je torej mentor, ki spremlja skupino študentov v času poteka posameznega predmeta in jim pomaga pri razreševanju vprašanj glede vsebin predmeta in nejasnosti, na katere naletijo pri samostojnem študiju po gradivu (Dobnik: 2002: 3).

¹⁰ Latinski izraz tutor pomeni varuh (Marentič Požarnik, Mihevc: 1997: 37-38).

le, da tutor dobro pozna svojo stroko in snov, imeti mora tudi določene osebne lastnosti, ki v študentu spodbudijo željo po znanju in izobraževanju.

Tutor je za študente pomemben in dragocen zato, ker predstavlja možnost osebnega stika. Nekateri študentje te možnosti ne izkoristijo nikoli, spet drugi jo izkoristijo v največji možni meri (Dobnik: 2002: 10). Čeprav se študentje zelo razlikujejo po tem, koliko dodatne pomoči tutorja potrebujejo, pa je pomembno že samo dejstvo, da se na nekoga kadarkoli lahko obrnejo. Dober tutor je tisti, ki lahko odločilno vpliva na potek osvajanja učne snovi in hkrati na študentovo motiviranost za študij (Jelenc: 1995: 169). V določenem smislu je "tutorstvo" nadgradnja znanja, ki so ga študentje osvojili v smeri doseganja učnih ciljev (Jelenc: 1995: 172).

Študentje imajo zelo različna pričakovanja do tutorja. Študentom je nevezanost na vsakodnevne obveznosti v študijskem centru dobrodošla, po drugi strani pa je družbena izolacija pri študiju in pomanjkanje stikov z drugimi študenti za marsikoga težko breme. Pomembno je, da tutor razume, da študentje zelo različno doživljajo osamljenost pri študiju.

Ena izmed pomembnejših nalog tutorja, morda celo najpomembnejša, je seznaniti študente s cilji predmeta in z načinom dela pri predmetu. Za študente tovrstnega študija je izredno pomembno, da poznajo količino snovi, ki jo posamezen predmet zajema, da imajo predstav o tem, s kakšnim namenom se učijo določeno snov ter da vedo, na kakšen način bodo preštudirali določeno snov (Dobnik: 2002).

Zaradi načina organizacije in izvajanja študija na daljavo v nekaterih primerih srečanje študentov z nosilcem predmeta ni mogoče, zato je zelo pomembno, da tutor natančno pozna način dela in obveznosti študentov, saj je ravno on tisti, na katerega se študentje študija na daljavo obračajo (Dobnik: 2002). Tutor mora imeti glede vseh izvedbenih in organizacijskih vprašanj natančno predstavo in dovolj nazorna navodila nosilca predmeta, saj lahko le tako daje študentom ustrezna navodila za pripravo na izpit in za sam študij. Tutor seveda ni socialni delavec niti psiholog in ne more reševati študentovih osebnih težav, je pa tisti, čigar naloga je, da študentu zbuja občutek, da ga kot mentor pri študiju podpira in mu s svojimi nasveti in prisotnostjo stoji ob strani (Dobnik: 2002).

Študent je pri osvajanju snovi in pri samem napredovanju glede znanja pri predmetu, motivacijsko zelo odvisen od povratne informacije o tem, kako uspešen je pri študiju. To informacijo lahko dobi s pomočjo preizkusnih nalog z vprašanji in vajami iz študijskega gradiva, ki jih pregleda tutor. Ravno tako pa lahko to informacijo dobi na skupinskih srečanjih, kjer lahko utrdi svoje znanje s pomočjo dodatnih primerov, ki jih pripravi tutor (Dobnik: 2002). Obenem je zelo pomembno tudi to, da ima ves čas študija kar se da dobro predstavo o tem, kaj je že predelal in česa še ni.

V ZDA se pogosto dogaja, da tutorsko delo med drugim prevzamejo uspešni delavci iz podjetij, bolnic, sodišč, ki so strokovnjaki na določenem področju in imajo poleg tega še veselje do poučevanja in smisel za ravnanje z (odraslimi) študenti (Jelenc: 1995: 170). Prevladuje torej razmišljanje, da ljudje, ki so se uveljavili v svojih poklicih, lahko študentom nudijo veliko izkustvenega znanja iz določenega področja predvsem zato, ker imajo poleg samega znanja obilo praktičnih izkušenj.

Kot rečeno je torej tutor tisti, ki študentu nudi pomoč v zvezi s snovjo pri študiju na daljavo, obenem pa je pomembna tudi psihična opora študentu. Psihična opora zahteva poseben posluš tutorja za študente, znati mora uporabiti posebne veščine, da pomiri nervozne študente. Zaradi osamljenosti, torej socialne izoliranosti s katero se soočajo študentje na daljavo, se nervoza ali pomanjkanje samozavesti le še stopnjujejo.

4.5. PRIMERJAVA KLASIČNEGA ŠTUDIJA IN ŠTUDIJA NA DALJAVO

Za klasičen način študija je značilno, da sta fazi poučevanja in učenja združeni, učitelj kot glavni akter v izobraževalnem procesu znanje posreduje, udeleženec pa ga sprejema (Zagmajster: 1995), medtem ko študij na daljavo skuša maksimizirati študentovo neodvisnost in samostojnost brez pomoči učitelja (van Enkevort, 1995).

Študij na daljavo se loči od samostojnega privatnega študija, ko se posameznik sam izobražuje preko različnih vrst gradiv. Za študij na daljavo je značilno, da za celoten proces izobraževanja skrbi izobraževalna organizacija. Izobraževalna organizacija planira, organizira, izvaja, vodi in kontrolira celoten izobraževalni proces od vpisa študentov do podelitve diplome oz. potrdila o opravljenem izpitu za posamezen študijski program. Vpliv izobraževalne organizacije se kaže predvsem v določanju

vpisnih pogojev (če niso ti že zakonsko določeni), v planiranju in pripravi načrtov študijskih programov, v pripravi študijskih gradiv in njihovi distribuciji, v zagotavljanju različnih dodatnih oblik pomoči študentom pri študiju (organizacija svetovanja in različnih oblik tutorstva...), v ocenjevanju znanja študentov itd. Študij na daljavo je ravno tako kot tradicionalno izobraževanje institucionalizirana oblika izobraževanja, ki ga lahko ponujajo javne ali privatne ustanove. Za študij na daljavo so značilna študijska gradiva, za konvencionalno pa predavanja, razredi in klasični učbeniki (Bregar, 1995).

Obenem pa samostojni študij zahteva veliko samodiscipline pri organiziranju časa za študij in pri razporeditvi vseh dejavnosti, ki jih študij zajema. Pri klasičnem študiju je predavatelj tisti, ki v veliki meri daje študentu smernice za razne aktivnosti, za način študiranja in organiziranja svojega časa za študij (Dobnik: 2002: 15).

S študijem na daljavo se hitreje kot na katerikoli drugi način doseže večje število izobraženih v neki državi, saj je potrebno veliko manj učiteljev kot pri tradicionalnem izobraževanju.

Tabela 4.1.: Primerjava tradicionalne in nove izobraževalne paradigme

TRADICIONALNA PARADIGMA	NOVA PARADIGMA
Zaprti model: študij posamičnih predmetov oz. programov, z natančno določeno vsebino in pogoji napredovanja	Fleksibilni model: študijski program je fleksibilen; predpostavlja sistem študijskih modulov in kreditnega točkovanja programov
Industrijski model; v središču je izobraževalna ustanova, s prevladujočim enakim pristopom do učencev	Središče izobraževalnega procesa je učenec; zavest o nujnosti vseživljenjskega izobraževanja
Izobraževanje poteka v glavnem znotraj izobraževalne ustanove, brez povezave z okoljem	Aktivno sodelovanje in vključevanje okolja v izobraževalni proces
Izobraževanje omejeno na učilnice v zgradbi in z nadzorom izobraževalne ustanove	Odprti model izobraževanja, ki uporablja različne tehnološke možnosti za pridobivanje in posredovanje znanja in za prilagajanje različnim izobraževalnim potrebam
Potek izobraževanja je relativno enostaven, prilagodljiv udeležencem in željam, je neposreden	Potek izobraževanja je bolj kompleksen, vnaprej pripravljen brez možnosti spreminjanja poteka, je posreden
Nizki začetni stroški, višji variabilni stroški (nakup študijskih gradiv, cena predavanj....)	Visoki začetni stroški za nakup opreme in pripravo programa, nižji variabilni in nadaljnji stroški

Vir: Prirejeno po <http://www.ltfe.org/crp/index.asp?namen=aktualno>, 18.04.2006

4.6. FLEKSIBILNOST IN PRIMERNOST ŠTUDIJA NA DALJAVO

Posameznika v izobraževanje vodijo na eni strani njegove osebne želje in potrebe po nadaljnjem izobraževanju, kot je recimo dopolnjevanje lastnega znanja, na drugi strani pa so lahko tudi drugi dejavniki, kot na primer zahteve delovnega mesta.

Študij na daljavo se je izkazal kot učinkovit način za povečanje dostopa do izobraževanja v večji meri in predvsem odraslih. Zaradi večje svobode kraja, časa in tempa študija pritegne v izobraževanje mnogo ljudi, ki se na drugačen način ne bi mogli izobraževati in nadgrajevati svojega znanja in izobrazbe.

Gre za ljudi, ki imajo delovne in družinske obveznosti, ki živijo v geografsko oddaljenih ali manj dostopnih krajih, ki so telesno prizadeti itd. Za odrasle, ki že delajo, predstavlja študij dodatno obremenitev poleg dela, torej so dvojno obremenjeni, vendar pa že imajo določene praktične izkušnje, ki jim lahko pridejo prav tudi pri disciplini pri študiranju. Študij na daljavo je izredno primeren tudi za invalide, katerim bi sicer pot do šole, predavanj in nazaj pomenila nemalo napora ali celo popolno nezmožnost obiskovanja le teh. V nekatere institucije študija na daljavo se lahko vpišejo tudi tisti brez ustrezne predhodne izobrazbe, npr. dokončane srednje šole, ki predstavlja pogoj za vključitev v tradicionalne oblike izobraževanja. Eden od pogosto izraženih ciljev pri ustanavljanju institucij študija na daljavo je namreč tudi demokratizacija dostopa do visokega izobraževanja. Zato se lahko v mnoge tovrstne institucije vključijo tisti, ki se v visoko izobraževanje v preteklosti niso mogli vključiti ali pa so izobraževanje opustili zaradi najrazličnejših razlogov neakademske narave (Jelenc: 1995: 171).

Študij na daljavo predstavlja tudi dodatno ponudbo za tiste študente, ki bi sicer lahko študirali v okviru tradicionalnih izobraževalnih institucij – pa se tja ne morejo vključiti zaradi najrazličnejših razlogov, npr. zaradi pomanjkanja vpisnih mest, neopravljeni sprejemni izpiti za vpis v redni študij. Zanje je značilno pomanjkanje samozavesti in negotovost, glede na slabe izkušnje iz preteklosti, slabše delovne navade, pomanjkanje samodiscipline in manjša samostojnost pri študiju.

Če na kratko strnem najpogostejše razloge, zaradi katerih se posamezniki odločajo za študij na daljavo:

- večja časovna fleksibilnost
- večja samostojnost pri učenju
- družinske obveznosti
- oddaljenost od sedeža šole
- službene obveznosti
- novost, alternativa

5. RAZVOJ IN POTEK ŠTUDIJA NA DALJAVO V AVSTRALIJI – OPEN UNIVERSITIES AUSTRALIA

Družabnik in lastnik Open Universities Australia je združenje sedmih avstralskih univerz: Curtin University of Technology, Griffith University, Macquarie University, Monash University, RMIT University, Swinburne University of Technology and the University of South Australia.

Študij na daljavo na tej ustanovi je pomagalo sooblikovati 18 visokošolskih oskrbovalcev. Enote, ki se jih lahko posameznik uči in sposobnosti, ki jih doseže, so izdane s strani lastnikov in oskrbovalcev in so identične tistim, ki so dodeljene univerzitetnim študentom na posameznih fakultetah. Edina razlika je v tem, da se posameznik prilagaja svojemu tempu, uči se takrat in tam kjer njemu ustreza. Open Universities Australia oskrbuje študente z informacijami o študiju na splošno, katero smer študija je mogoče študirati, nudi nasvete, podporo pri študiju in pomoč pri samem vpisu. Partnerske univerze in akademije zagotavljajo študijsko gradivo in akademsko podporo, spremljajo posameznikov napredek in posledično dodeljujejo posameznikom čim večjo usposobljenost. V nasprotju s tradicionalnim, pri tem študiju na daljavo prostor ni omejen. Študij je omogočen skozi celo leto in za vstop na določeno smer ni vnaprej določenih zahtev, ni potrebnih določenih točk ali kakšnih drugih pogojev za vpis. Študij na Open Universities Australia omogoča več fleksibilnosti kot tradicionalni študij. Začetek študija je možen štirikrat na leto, zato je to izredno primerna oblika študija, ki ga lahko posameznik enostavno vključi v svoj

stil življenja. V letu 2005 se je bilo mogoče vpisati na določen študij v februarju, maju, avgustu in novembru¹¹.

Open Universities Australia je začela svoje življenje kot projekt, sklad splošne blaginje, ki se je imenoval TV Open Learning v letu 1991, ki se je leta 1992 preimenoval v Open Learning Australia. Študijski material je bil dostavljen v tiskani obliki, s podporo televizijskega programa ABC. Od tega leta dalje se je začelo število študijskih programov in usposobljenosti povečevati – sedaj vključuje, kot je bilo že zgoraj omenjeno, sedem univerz, veliko odobravajočih pogledov s strani različnih industrijskih oskrbovalcev. V letu 2004 se je Open Learning Australia preimenovala v Open Universities Australia, to je ime, ki zagotavlja boljši namig o tem, kaj Open Universities Australia sploh nudi. Študij na Open Universities Australia odstranja mnoge ovire, ki jih sicer prinaša univerzitetno izobraževanje, kot so npr. razdalja, čas, starost, kvalifikacije in stroški. Zato se tudi imenuje Open to you. Pri vpisu na študij ni nobenih starostnih omejitev in tudi ne sprejemnih izpitov - vendar pa je še vedno od vsakega posameznika posebej odvisna njegova uspešnost pri samem študiju (<http://www.open.edu.au/cgibin/hive/hive.cgi>, 12.04.06).

¹¹ Na diplomu ni zapisano, da je študent študiral na daljavo, temveč diplomu podeli tista fakulteta, na kateri poteka določen program, katerega je študent diplomiral. Zato na diplomu ni zapisano Open Universities Australia, ampak ime ustrezne fakultete. Diploma je enaka kot pri tradicionalnem študiju. Tu lahko študira kdorkoli, iz kateregakoli dela sveta (<http://www.open.edu.au/cgibin/hive/hive.cgi>, 12.04.06).

Tabela 5.2.: Študij na Open Universities Australia

IZBIRA UČNIH PREDMETOV	Možnost študija katerekoli enote, v kateremkoli vrstnem redu od katerihkoli udeleženih univerz. Mogoče je opravljati določene pogoje, ki omogočajo dokončanje nekaterih kvalifikacij.
STROŠKI	495\$ je povprečen fiksni strošek na enoto študija (eno leto) + možnost odložitve šolnine z uporabo FEE-HELP*.
KVALITETA	Zadovoljstvo in pridobitev usposobljenosti in kvalitete s strani cenjenih univerz – diplomo podeli direktno univerza.
VPISNI POGOJI	Nobenih omejitev števila prostih mest in nobenih akademskih pogojev.
ČAS IN PROSTOR	Študij poteka takrat, ko ima študent čas, lokacija ni določena, prepuščena je študentovi izbiri.
PODPORA	Študentu je omogočena pomoč po telefonu in e-mailu s strani svetovalcev, pomoč prek posameznih študijskih skupin, na voljo so online viri, študentska združenja in tehnična pomoč.
ZAČETEK	Štiri študijska obdobja vsako leto, vpis je sprejet za celo leto.

Vir: <http://www.open.edu.au/cgi-bin/hive/hive.cgi>, 12.04.06

*Pri tem so izključeni podiplomski študentje in študentje, ki želijo pridobiti poklicno izobrazbo. Le ti imajo drugačno šolnino. Ravno tako utegne stati več dodiplomski študij, ki vključuje praktične elemente študija: učbeniki in članarina pri različnih društvih predstavljata tudi dodaten strošek. Študenti, ki niso državljani Avstralije, stalni prebivalci ali državljani Nove Zelandije, plačajo dodatno še 195\$ tako imenovane Overseas Student Fee – šolnine za vsako enoto (vsak letnik študija).

Študent izbere čas in kraj študija ter tudi količino znanja, ki ga želi doseči. Študirati za zadovoljstvo ali za doseg določenih stopenj v karieri – izbira je na strani študenta.

5.1. ŠTUDIJSKO GRADIVO

Študijsko gradivo je lahko printano v obliki učbenika, lahko je objavljeno na spletnih straneh, dosegljivo na prenosnih medijih, kot je na primer CD ali pa gre za kombinacijo naštetih metod. Vsaka univerza pripravi študijski material za določene smeri študija. Študijsko gradivo je na splet dostavljeno s pomočjo tako imenovanega »Learning Management System« (LMS). To pomeni, da študentu ni potrebno biti na spletu istočasno kot so drugi študentje, a lahko vseeno pošilja komentarje in izraža svoje mnenje, vendar takrat, ko njemu ustreza. Ta asinhrona diskusija je podobna uporabi elektronske pošte. Vsi viri, ki so dosegljivi na internetu so tako strukturirani, da uporabnik ne potrebuje najboljših in izredno hitre zveze z internetom. Dejstvo pa je, da boljša in hitrejša zveza pomeni hitrejše delovanje, kar je zelo priročno pri času, ki je potreben, da se določena datoteka shrani na disk ali na kateri drug medij.

Če se posameznik odloči za smer študija, ki zagotavlja študijska gradiva na internetu, bo že v prvem tednu študija prejel email ali pismo, v katerem bo dobil vse potrebne informacije (geslo, uporabniško ime in ostale detajle), ki jih bo potreboval za dostop do gradiv na spletu. Pri študiju na daljavo je izrednega pomena uporaba računalnika. Študenti se morajo zavedati, da ga morajo intenzivno uporabljati skozi vsa leta študija – za iskanje informacij, za raziskovanje, dopisovanje, zapisovanje itd. To seveda ne pomeni, da je potrebno kupiti največji in najzmogljivejši računalnik na tržišču.

Elektronska pošta je najbolj razširjena metoda komunikacije med študenti in tutorji. Le ta omogoča študentu, da pošlje tutorju izčrpno vprašanje, pričakuje pa lahko izčrpen odgovor in obratno. Ravno zato je pomembno biti kar se da specifičen in jasen pri pisanju elektronske pošte. Pomembno je, da posameznik kontrolira svoj poštni predal čim pogosteje, da ne ostane kakšna pošta neopažena ali prepozno prebrana. Predvsem za tiste študente, ki so si izbrali študij prek online je pomembno, da skrbijo, da je njihov poštni predal aktiven in da ga čim pogosteje praznijo ter s tem omogočajo prostor novim sporočilom. Zaželjeno je, da se ne uporablja elektronski

naslov na domeni hotmail.com, ker ima le ta pogosto težave pri sprejemanju pomembnih sporočil iz Open Universities Australia.

Večina dodiplomskih in nekaj podiplomskih programov zahteva, da pride študent osebno na izpit na določeno univerzo. Že v študijskem gradivu je za vsak predmet posebej zapisano na kakšen način se opravlja izpit pri določenem predmetu in kako poteka nadzor samega pisanja. Največkrat je tako, da se izpit opravlja v bližini študentovega doma in ne direktno na univerzi. Nekatero univerze, kot npr. Monash University, so določile lokacije, datume in čas, ko je potrebno biti prisoten, z dovoljenimi omejenimi izjemami. V splošnem, te univerze, ki pripravljajo določene ukrepe, študentu ne dovolijo določati lastnega nadzora pri izpitu. Ostale univerze omogočajo študentu lasten dogovor o nadzoru pri izpitu. To pomeni, da se študent lahko sam dogovori in izbere osebo, ki bo nadzorovala potek pisanja njegovega izpita. To je lahko katerakoli oseba, ki s študentom ni povezana prek krvnega sorodstva ali poroke, ki ima določen vpliv v družbi, je široko spoštovana v družbi in lahko zagotovi, da bo izpit potekal v okviru določenega univerzitetnega protokola. Primeri takšnih ljudi so odvetniki, knjigovodje, knjižničarji, pravni zastopniki, ministri, predavatelji, izredni profesorji, docenti, zdravniki, administratorji ipd. Kadar se študent sam dogovarja, kdo bo njegov nadzornik pri izpitu, je izrednega pomena, da ni ta oseba v nikakršnem sorodstvu s študentom, to ne sme biti šef, nekdo od podrejenih ali sodelavec na splošno. Nadzornik ne sme imeti nobenih želja in potreb po tem, da bi si želel čim boljšega rezultata izpita, ki ga opravlja študent. Nadzornik ne sme dati študentu nobenega dodatnega časa pri pisanju in nobenih dodatnih navodil. V primeru kršenja tega pravila, je študentov izdelek razveljavljen.

Dobra ideja je, da študent kontaktira svojega potencialnega nadzornika čim prej v študijskem letu, v katerem želi opravljati izpit. Cena za nadzor se giblje od 40 do 80 dolarjev. Študent izve ceno določenega nadzornika direktno pri njemu. Najbolj pomembna stvar pri tem je, da si študent najde nadzornika čim prej, že kar v začetku študijskega leta. Potem je potrebno izpolniti poseben obrazec, kamor se vpišejo vsi podatki o izbranem nadzorniku, med drugim tudi njegova zaposlitev in status. Ta obrazec se čim prej pošlje direktno na univerzo, ki preveri primernost te osebe za opravljanje dela nadzornika. Po celotni Avstraliji so razporejeni učni centri, ki

omogočajo dostop do interneta, opravljanje izpitov, nadzorstvo izpitov itd. Učni centri so tudi izredno dobri kraji za srečanje z ostalimi študenti.

Kot univerzitetni študent, je potrebno poznati delo z internetom, potrebno je znati prek njega zbirati informacije in iskati različne stvari. Posebej je internet pomemben za tiste, ki študirajo online, saj ga ti veliko bolj intenzivno uporabljajo. Preko interneta dostopajo do študijskih gradiv, se udeležujejo razprav ipd. Internet je temeljito spremenil študij – dandanes že vsaka smer študija vsebuje kakšno komponento, kjer je potrebna uporaba interneta. Preden se posameznik odloči študirati na daljavo, je pomembno, da si zagotovi takšen dostop do interneta, da ga bo lahko uporabljal takrat in toliko kot ga bo potreboval v študijske namene. Vsak študent porabi različno število ur za uporabo interneta, povprečje uporabe na študenta pa se giblje nekje med 5 do 15 ur tedensko. Za zagotovitev internetnega dostopa od doma je potrebno imeti računalnik in izbranega ponudnika, ki omogoča dostop.

Tudi knjižnice so zelo pomemben del študija. V študentskem gradivu so zapisani tudi priporočljivi učbeniki, časopisni članki in elektronski naslovi. Mnogi izmed teh virov pa niso dostopni v lokalnih knjižnicah. Pri večini študijskih programov je omogočen dostop do knjižničnih katalogov univerzitetnih knjižnic. Internetni dostop do zaloge knjig posameznih knjižnic je izredno primeren. Študent lahko išče po knjižničnih katalogih in po drugih obširnih bazah 24 ur na dan, sedem dni v tednu. Strošek te storitve je vključen v šolnino. Poleg virov, ki so zapisani v študijskem gradivu, pa je Open Universities Australia za bolj ambiciozne in radovedne študente, ki želijo dostop še do ostalih akademskih virov, sklenila partnerstvo z južnoavstralsko knjižnico na daljavo, ki zagotavlja knjižnične storitve študentom kjerkoli v Avstraliji. Študijski material iz te knjižnice je mogoče naročiti na brezplačni telefonski številki, po faksu ali po internetu. Vso gradivo je dostavljeno z avstralsko letalsko express pošto, zato je lahko študent prepričan o hitri dostavi.

Skoraj vsi predmeti zahtevajo nakup vsaj enega učbenika, ki stane od 30 do 200 dolarjev na enoto. Večino učbenikov je mogoče naročiti prek interneta, dostavljeni pa so v roku 24 ur. Unibooks je organizacija, ki je prioriteten dobavitelj učbenikov. Kot neprofitna specializirana knjigarna, Unibooks zagotavlja največji popust različnih izvirnikov in strokovnih knjig. Unibooks nudi 12% študentskega popusta na večino

knjig, zelo ugodna pa je tudi cena programske opreme za računalnik, ki predstavlja le 70% cene v trgovinah na drobno (<http://www.open.edu.au/cgi-bin/hive/hive.cgi>, 12.04.06).

5.2. PRIMERJAVA ŠTUDIJA NA DALJAVO MED DRŽAVAMA - AVSTRALIJA IN SLOVENIJA

Družabnik in lastnik Open Universities Australia je združenje sedmih avstralskih univerz, v čemer se že kaže prva razlika med študijem na daljavo v Sloveniji in v Avstraliji. V Sloveniji je možno študirati na daljavo na določenih fakultetah, ki nudijo specifično izobrazbo glede na posamezno fakulteto, v Avstraliji pa je na Open Universities Avstralia ponujenih mnogo raznolikih programov, študent ima na enem mestu izredno pestro izbiro možnosti študija na različnih področjih – umetnost, znanost, smeri s področij posla, s področja zdravja in informacijske tehnologije. Vse je na enem mestu, kar je za študenta zagotovo prihranek časa, pa tudi energije, ki bi jo sicer porabil za iskanje primerne programa zase.

Na Open Universities Australia je začetek študija možen štirikrat na leto, zato je to izredno primerna oblika študija, ki ga lahko posameznik enostavno vključi v svoj stil življenja (<http://www.open.edu.au/cgi-bin/hive/hive.cgi>, 12.04.2006). V Sloveniji se je na študij na daljavo mogoče vpisati le na začetku šolskega leta, se pravi enkrat na leto tako kot na tradicionalni študij. Glede na že zelo veliko razširjenost študija na daljavo v Avstraliji, imajo na Open Universities Australia že vnaprej definirane različne tipe študentov, glede na to, koliko časa je nekdo pripravljen vložiti v študij, kakšen je dejansko namen študija in po kolikšnem času se nekdo vpisuje nazaj na fakulteto. Glede na to, imajo v Avstraliji razdelano lestvico, na podlagi katere se posameznik lažje odloči in že vnaprej pregleda določene zahteve posameznih stopenj. V Sloveniji študij na daljavo še ni toliko razširjen, posledično tudi še nima vnaprej definiranih različnih tipov študentov.

V Avstraliji je precej večja izbira online virov za študij, kar je logično, saj gre za večje prostorske razdalje, ki jih premagujejo študentje v Avstraliji, v primerjavi s Slovenijo. Seveda so študijska gradiva v obeh državah dostopna tudi na klasičen način

(učbeniki ali knjige v knjižnicah), v Avstraliji pa je izrazito popularen študij le prek elektronskih medijev, kar omogoča današnja informacijsko komunikacijska tehnologija. Študent prejme elektronsko pošto z navodili, kako dostopati do online študijskih gradiv. Ta študijski material študent uporablja za dostop in za diskusijo z ostalimi študenti in tutorji ter dostop do raziskovalnih informacij.

Kar se tiče samega opravljanja izpitov, se pokaže razlika med državama v tem, da se lahko v Avstraliji študent sam dogovori in izbere osebo, ki bo nadzorovala potek pisanja njegovega izpita. Seveda mora vsak študent samo nadzorstvo ustrezno plačati (<http://www.open.edu.au/cgibin/hive/hive.cgi>; 12.04.06). V Sloveniji potekajo izpiti na matični fakulteti, na kateri je študent vpisan v študij na daljavo, študent pa si ne more sam izbirati osebe, ki ga bo nadzorovala pri pisanju. V Avstraliji imajo študentje na daljavo tudi svoj časopis – Dialogue, prek katerega so seznanjeni z vsemi potrebnimi informacijami o študiju in študentih.

Kot podobnost študija na daljavo v Sloveniji in v Avstraliji se kaže v tem, da v obeh državah fakulteta oziroma univerza oskrbuje študente z informacijami o študiju na splošno, nudi nasvete, podporo pri študiju in pomoč pri samem vpisu. V Avstraliji partnerske univerze in akademije zagotavljajo študijsko gradivo in akademsko podporo, spremljajo posameznikov napredek in posledično dodeljujejo posameznikom čim večjo usposobljenost, v Sloveniji pa to počne posamezna fakulteta, ki nudi študij na daljavo. Seveda pa je te pomoči in podpore pri študiju absolutno več v Avstraliji, kjer je ta študij že bolj uveljavljen, razširjen in priznan. Mnogi študentje v obeh državah, že imajo družinske obveznosti, obenem pa so odločeni, da dokončajo študij, da izboljšajo in pridobijo še nova znanja. Mnogi so presenečeni nad fleksibilnostjo in prikladnostjo, ki jo nudi tovrsten študij. Sicer je študij na daljavo v obeh državah približno enak, glavne razlike se seveda kažejo v tem, da je v Avstraliji že mnogo bolj razvit in zaradi tega je ta način izobraževanja veliko bolj urejen, študentje ga poznajo, se zelo množično zanj odločajo, kar za Slovenijo ne moremo trditi, saj je ta oblika študija pri nas še v zametkih. Ravno zaradi razvitosti tega študija v Avstraliji je le ta že mnogo bolj dodelan, veliko podrobnosti je rešenih, pojavlja se malo problemov in se v večji meri le nadgrajuje.

6. EMPIRIČNI DEL DIPLOMSKE NALOGE

V empiričnem delu diplomskega dela bom poskušala potrditi zapisane hipoteze, predvsem s pomočjo že obstoječih raziskav, ki zajemajo študij na daljavo in tudi skozi strukturirane intervjuje z osebami, ki se na takšen ali drugačen način srečujejo s študijem na daljavo.

6.1. RAZISKAVA RIS 2004/2005

Spodaj predstavljeni rezultati so povzeti po telefonski raziskavi RIS 2004/2005, ki jo izvaja Center za metodologijo in informatiko na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Anketa je bila izvedena v mesecu decembru 2004. Z metodo računalniško podprtega telefonskega anketiranja je bilo anketiranih 2364 posameznikov v starosti od 10 do 75 let. Iz gospodinjstva so bili respondenti izbrani po metodi zadnjega rojstnega dne. Izmed vseh anketirancev je 1229 uporabnikov interneta, nekatera vprašanja v sklopu e-izobraževanja oziroma študija na daljavo so bila postavljena tako neuporabnikom interneta kot tudi mesečnim uporabnikom interneta, nekatera pa le slednjim.

Uporaba informacijsko - komunikacijskih tehnologij predstavlja velik napredek v izredno raznolikih segmentih in panogah, med drugim imajo velik pomen tudi pri izobraževanju, saj se z njimi odpirajo novi načini dostopa do znanja. Nekatera znanja ne predpostavljajo tehničnih in visoko zahtevnih sposobnosti, ampak jih je možno osvojiti v nekaj urah, če smo vajeni delati z računalniki. Programska oprema je namreč zasnovana tako, da je uporabnikom prijazna. Poseben izziv pa predstavlja študij na daljavo, saj z uporabo informacijsko - komunikacijskih tehnologij v namene izobraževanja ta način pridobivanja znanja postane bolj atraktiven (RIS, december 2004).

V Tabeli 6.3. so prikazani odgovori respondentov na vprašanje, če poznajo pojem elektronskega izobraževanja oz. e-izobraževanja, torej študija na daljavo. Pozna ga 22% respondentov, medtem ko je vsaj že slišalo za ta pojem 63% respondentov. Obstajajo velike razlike v samem poznavanju pojma med uporabniki in neuporabniki interneta, saj ga med uporabniki interneta pozna 27% vprašanih, med neuporabniki

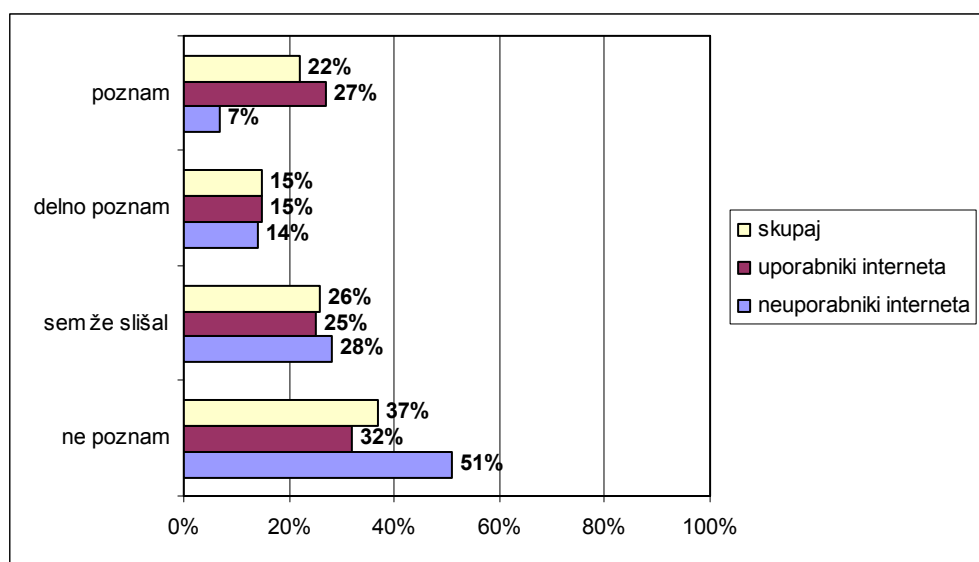
interneta pa le 7% vprašanih. Dobra tretjina vprašanih ga ne pozna (37%), med uporabniki interneta tega pojma ne pozna tretjina (32%), med neuporabniki interneta pa polovica (51%). Iz navedenega lahko povzamem, da večje kot je število uporabnikov interneta, večja bo tudi razpoznavnost omenjenega študija med posamezniki, kar posledično pomeni, da se bo z uporabo novih medijev (predvsem interneta), povečal pomen študija na daljavo. Samo poznavanje tega pojma je seveda precej večje med uporabniki interneta, kar pomeni, da uporaba tega novega medija pripomore k poznavanju in razvoju študija na daljavo.

Tabela 6.3.: Poznavanje pojma e-izobraževanje (študij na daljavo)

<i>Ali poznate pojem elektronsko izobraževanje oziroma e-izobraževanje?</i>	<i>skupaj</i>		<i>uporabniki interneta</i>		<i>neuporabniki interneta</i>	
	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>
poznam	22%	87	27%	80	7%	7
delno poznam	15%	59	15%	44	14%	15
sem že slišal	26%	105	25%	74	28%	31
ne poznam	37%	150	32%	94	51%	56
skupaj	100%	401	100%	291	100%	110

Vir: RIS, december 2004

Graf 6.1.: Poznavanje pojma e-izobraževanje (študij na daljavo)



Vir: RIS, december 2004

Spodnja tabela (Tabela 6.4.) kaže razlike v poznavanju omenjenega pojma med spoloma in po starosti. Kot je razvidno, ženske poznajo pojem nekoliko bolje kot moški, respondenti stari od 30 do 49 let ga poznajo najbolje, starejši od 49 let pa najmanj. Anketiranci v razredih od 15-19 let, od 20-29 let ter od 30-49 let so tisti, ki ga relativno dobro poznajo, v negativno smer izstopajo najmlajši (od 10-14 let), kar lahko razložimo s tem, da so premladi in se v tej starosti še niti ne zanimajo za omenjeno obliko izobraževanja, zato ji ne dajejo večjega poudarka in je posledično ne poznajo. Negativno izstopajo tudi najstarejši anketiranci (nad 49 let), kar lahko povežemo z dejstvom, da jim nove, moderne tehnologije in novi mediji niso blizu, zato za to obliko izobraževalne prakse še niso slišali.

Tabela 6.4.: Socio - demografske značilnosti za poznavanje pojma e-izobraževanja (študija na daljavo)

<i>Ali poznate pojem elektronsko izobraževanje oziroma e-izobraževanje?</i>		povprečna vrednost¹²	<i>n</i>
SPOL	moški	2.9	191
	ženski	2.7	210
STAROST	10 do 14 let	3.1	29
	15 do 19 let	2.8	40
	20 do 29 let	2.7	87
	30 do 49 let	2.5	142
	nad 49 let	3.2	101
skupaj		2.6	401

Vir: Prirejeno po RIS, december 2004, n=401

Tabela 6.5. vsebuje rezultate strinjanja oz. nestrinjanja s štirimi trditvami o študiju na daljavo. Najbolj se respondenti strinjajo s trditvijo »Vse življenje se je potrebno izobraževati in izpopolnjevati«, saj je kar 83% vseh vprašanih izrazilo močno strinjanje z njo. S trditvijo »Pripravljen sem se dodatno izobraževati in izpopolnjevati« se strinja več kot polovica vseh vprašanih, 49% se jih zelo strinja, 21% pa jih je dalo oceno 4, torej strinjam se. S trditvijo »Izobrazba, pridobljena s študijem na daljavo, je enakovredna izobrazbi, pridobljeni na klasičen način«, se zelo strinja 19% vprašanih, 25% jih je izrazilo blažje strinjanje, torej so dali oceno 4. Dobra tretjina respondentov

¹² Nižja povprečna vrednost pomeni boljše poznavanje pojma.

pa je nevtralnih, niso se odločili niti za strinjanje, niti za nestrinjanje z izbrano trditvijo. Zanimiv pa je tudi rezultat nestrinjanja z omenjeno trditvijo, saj je 10% vprašanih izrazilo močno nestrinjanje, 14% pa nekoliko blažje nestrinjanje, torej menijo, da izobrazba, pridobljena s študijem na daljavo, ni enakovredna izobrazbi, pridobljeni na klasičen način. Iz tega rezultata je razvidno, da so ljudje še nekoliko skeptični in nezaupljivi do nove izobraževalne prakse. Vendar dejstvo je, da postaja študij na daljavo vedno večja alternativa klasičnemu načinu izobraževanja, vendar temu zaenkrat ljudje še ne zaupajo popolnoma. Kot lahko vidimo, so mnenja deljena, iz česar lahko sklepamo, da ljudje potrebujejo več informacij o omenjenem študiju, več razlage in utemeljitev, saj je tretjina vprašanih neodločena. Kljub temu pa je kar polovica anketirancev mnenja, da sta ti izobrazbi enakovredni. Zanimiv rezultat se je pojavil tudi pri zadnji trditvi in sicer »Pripravljen sem se vključiti e-izobraževanje prek interneta«, saj se le 11% respondentov zelo strinja s to trditvijo, največji delež, kar 36% vseh vprašanih pa je izrazilo močno nestrinjanje s to trditvijo. 20% respondentov pa se s trditvijo ne strinja, torej so dali oceno 2. Povzamemo lahko, da je torej skupno kar dobra polovica anketirancev dala negativno oceno in se s trditvijo ne strinjajo. 20% anketiranih je dalo oceno 3, torej niti se ne strinjam, niti strinjam se. Pri tej trditvi je še bolj kot pri prejšnji opaziti skeptičnost in določeno nezaupanje v študij na daljavo. Anketiranci so se pripravljene dodatno izobraževati in izpopolnjevati, vendar ko so vprašani, če bi se izobraževali prek interneta, postanejo previdnejši in manj pripravljeni na to možnost. Po drugi strani pa je kar nekaj tudi tistih, ki bi se odločili za to možnost, torej za študij na daljavo. Lahko bi rekli, da je ta izobraževalna praksa v Sloveniji še v povojih in še ni dovolj poznana in razvita. Upam si trditi, da njen razvoj poteka nekoliko prepočasi, ljudje je ne poznajo dovolj dobro, potrebno bi bilo vložiti dodaten trud v predstavitev in oglaševanje študija na daljavo.

Tabela 6.5.: Strinjanje s trditvami o e-izobraževanju (študiju na daljavo) med vsemi respondenti - skupaj

Ocenite strinjanje z naslednjimi trditvami na lestvici od 1 do 5.	Vse življenje se je potrebno izobraževati in izpopolnjevati.		Pripravljen sem se dodatno izobraževati in izpopolnjevati.		Izobrazba, pridobljena s študijem na daljavo, je enakovredna izobrazbi, pridobljeni na klasičen način.		Pripravljen sem se vključiti v e-izobraževanje prek interneta.	
	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>
1 - sploh se ne strinjam	2%	8	10%	36	10%	36	36%	13 2
2 - se ne strinjam	0%	1	6%	22	14%	51	20%	73
3 - niti niti	5%	20	14%	54	32%	118	20%	74
4 - strinjam se	9%	34	21%	80	25%	90	14%	53
5 - zelo se strinjam	83%	318	49%	188	19%	69	11%	40
skupaj	100%	381	100%	381	100%	365	100%	37 3
povprečna ocena	4.7		3.9		3.3		2.5	
standardna napaka	0.04		0.1		0.1		0.1	
interval zaupanja	4.7 ± 0.1		3.9 ± 0.2		3.3 ± 0.2		2.5 ± 0.2	

Vir: RIS, december 2004

V spodnji tabeli (Tabela 6.6.) je prikazano strinjanje z že zgoraj omenjenimi štirimi trditvami o študiju na daljavo, tokrat posebej med uporabniki interneta in posebej med neuporabniki interneta, še vedno pa le med tistimi, ki so že slišali za pojem študija na daljavo. Kot je pričakovati, so se vsi (uporabniki in neuporabniki interneta) zelo strinjali s tem, da se je potrebno vse življenje izobraževati in izpopolnjevati (pri obeh skupinah anketirancev je ta odstotek večji kot 80%). S trditvijo »Pripravljen sem se dodatno izobraževati in izpopolnjevati«, se strinja večina uporabnikov interneta (55% za zelo se strinjam in 23% za strinjam se). Med neuporabniki interneta pa je ta odstotek nižji, vendar pa je kar 24% tistih, ki se s trditvijo zelo ne strinjajo, kar je nekoliko presenetljivo. Trditev »Izobrazba, pridobljena s študijem na daljavo, je enakovredna izobrazbi, pridobljeni na klasičen način« ima pri strinjanju s to trditvijo precej ekvivalentne rezultate med uporabniki in neuporabniki interneta. Tretjina je takšnih, ki so izbrali opcijo 3 (niti se strinjam, niti se ne strinjam), več kot tretjina pa

tistih, ki se strinjajo ali celo se zelo strinjajo s to trditvijo. Med uporabniki interneta je samo 7% takšnih, ki so izrazili močno nestrinjanje, med neuporabniki interneta pa jih je kar 16%. Iz tega lahko sklepamo, da so tisti, ki uporabljajo nove medije, nove tehnologije, vključno z internetom, bolj naklonjeni študiju na daljavo, manj so skeptični glede enakosti izobrazbe pri klasičnem izobraževanju in študiju prek interneta. Vendar pa je pri obeh, uporabnikih in neuporabnikih interneta, tretjina takih, ki so neodločeni glede tega, da je študij na daljavo enakovreden klasičnemu načinu izobraževanja.

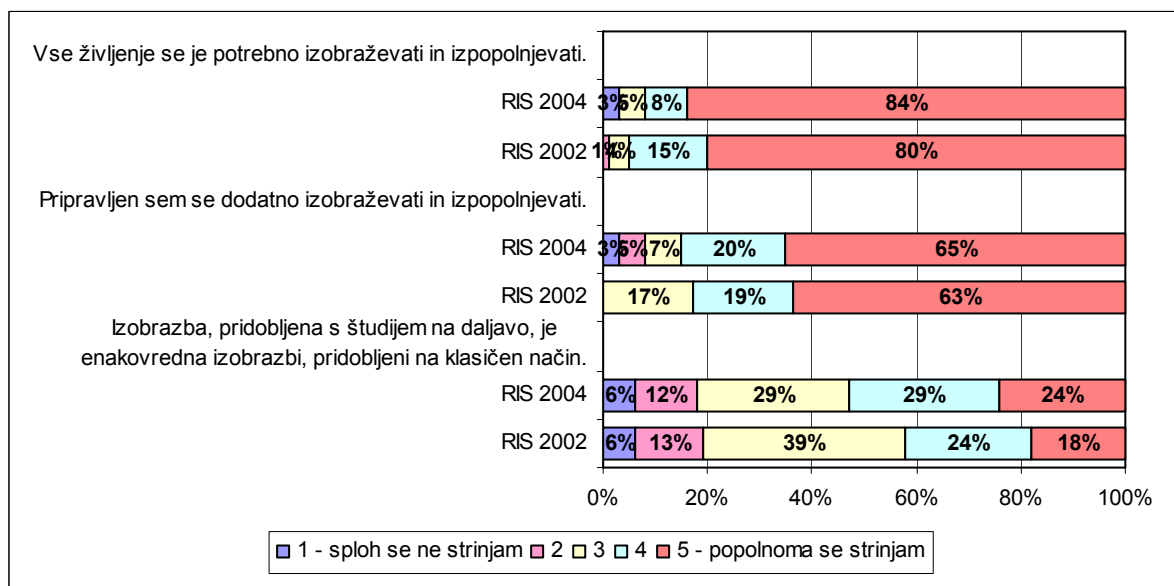
Razvijanje sposobnosti in znanj je neprekinjen proces, ki se ne konča z zaključkom formalnega izobraževanja posameznika. Vseživljenjsko izobraževanje postaja imperativ, katerega uresničevanje spodbuja in podpira tehnologija. Tudi raziskava RIS je pokazala, da se respondenti v veliki meri strinjajo s tem, da se je vse življenje potrebno izobraževati in izpopolnjevati. Sodobna računalniška in multimedijska tehnologija, zlasti pa še vse bolj zmogljive telekomunikacije, omogočajo mnogo več fleksibilnosti glede na čas, prostor, vsebino in tempo izobraževanja.

Tabela 6.6.: Strinjanje s trditvami o e-izobraževanju (študiju na daljavo) – uporabniki interneta in neuporabniki interneta

Ocenite strinjanje z naslednjimi trditvami na lestvici od 1 do 5.	Vse življenje se je potrebno izobraževati in izpopolnjevati.		Pripravljen sem se dodatno izobraževati in izpopolnjevati.		Izobrazba, pridobljena s študijem na daljavo, je enakovredna izobrazbi, pridobljeni na klasičen način.		Pripravljen sem se vključiti v e-izobraževanje prek interneta.	
	<i>upor. interneta</i>	<i>neupor. interneta</i>	<i>upor. interneta</i>	<i>neupor. interneta</i>	<i>upor. interneta</i>	<i>neupor. interneta</i>	<i>upor. interneta</i>	<i>neupor. interneta</i>
1 - sploh se ne strinjam	2%	3%	4%	24%	7%	16%	30%	50%
2 – se ne strinjam	0%	1%	5%	7%	16%	8%	18%	22%
3 - niti niti	4%	7%	14%	15%	32%	33%	22%	14%
4 - strinjam se	9%	8%	23%	18%	25%	23%	17%	7%
5 - zelo se strinjam	84%	81%	55%	37%	19%	20%	13%	6%
skupaj	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
skupaj (n)	271	110	271	110	261	103	266	106
povprečna ocena	4.7	4.6	4.2	3.4	3.3	3.2	2.6	2.0
standardna napaka	0.04	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1
interval zaupanja	4.7 ± 0.1	4.6 ± 0.2	4.2 ± 0.2	3.4 ± 0.4	3.3 ± 0.2	3.2 ± 0.2	2.6 ± 0.2	2.0 ± 0.2

Vir: RIS, december 2004

Graf 6.2.: Strinjanje s trditvami o e-izobraževanju (študiju na daljavo) med uporabniki interneta, ki so že slišali za pojem e-izobraževanje



Vir: RIS – december 2004, n=401; RIS – junij 2002, n=266

Tako leta 2002 kot tudi 2004 se respondenti najbolj strinjajo s trditvijo »Vse življenje se je potrebno izobraževati.« (4.7). Leta 2004 se respondenti enako kot leta 2002 strinjajo s trditvijo »Pripravljen sem se dodatno izobraževati in izpopolnjevati.« (4.4). Leta 2004 (3.5) se respondenti nekoliko bolj kot leta 2002 (3.3) strinjajo, da je izobrazba, pridobljena s študijem na daljavo, enakovredna izobrazbi, pridobljeni na klasičen način. Primerjava pokaže, da študij na daljavo pridobiva na pomenu, čeprav morda ne v dovolj veliki meri in nekoliko prepočasi, dejstvo pa je, da njegov pomen narašča.

V tabeli 6.7. želim izpostaviti predvsem tretjo trditev, ki je zelo relevantna glede na mojo drugo hipotezo in nenazadnje primerjavo po spolu. Tretja trditev »Izobrazba, pridobljena s študijem na daljavo, je enakovredna izobrazbi, pridobljeni na klasičen način«, ima pri moških nekoliko manjšo povprečno vrednost kot pri ženskah, kar pomeni, da se moški bolj strinjajo z navedeno trditvijo. Najbolj se s to trditvijo strinjajo anketiranci, stari med 15 in 19 let (s povprečno vrednostjo 3.0), sledijo jim respondenti, stari med 20 in 29 let (s povprečno vrednostjo 3.1). Takšen rezultat je tudi pričakovan, saj gre za tisto skupino ljudi, ki so mlajši in posledično tudi bolj seznanjeni z uporabo novih tehnologij in študija na daljavo. Najmanj pa se z

navedeno trditvijo strinjajo respondenti stari med 30 in 49 let. Najmlajši, stari od 10 do 14 let imajo v primerjavi s preostalimi razredi relativno visoko povprečno vrednost, kar pomeni, da se najmlajši anketiranci ne strinjajo s to trditvijo, ji ne zaupajo. Morda lahko razloge za tak rezultat iščemo v tem, da je to relativno mlada populacija, morda celo nekoliko premlada za odgovarjanje na zastavljeno vprašanje in kot smo videli že v tabeli 2, ne poznajo dobro pojma študija na daljavo.

Tabela 6.7.: Socio - demografske značilnosti za strinjanje s trditvami o odnosu do e-izobraževanja (študija na daljavo) med vsemi respondenti; povprečne vrednosti

<i>Na lestvici od 1 do 5 ocenite, kako se strinjate z naslednjimi trditvami, kjer 1 pomeni, da se sploh ne strinjate, 5 pa, da se zelo strinjate.</i>		Vse življenje se je potrebno izobraževati in izpopolnjevati.	Pripravljen sem se dodatno izobraževati in izpopolnjevati.	Izobrazba, pridobljena s študijem na daljavo, je enakovredna izobrazbi, pridobljeni na klasičen način.	Pripravljen sem se vključiti v e-izobraževanje prek interneta.	<i>n</i>
		povprečna vrednost	povprečna vrednost	povprečna vrednost	povprečna vrednost	
SPOL	moški	4.7	3.9	3.2	2.4	183
	ženski	4.7	4.0	3.4	2.5	197
STAROST	10 do 14 let	4.4	3.5	3.4	2.4	23
	15 do 19 let	4.6	4.3	3.0	2.5	39
	20 do 29 let	4.8	4.4	3.1	2.6	82
	30 do 49 let	4.8	4.1	3.5	2.6	137
	nad 49 let	4.7	3.3	3.2	2.1	98
skupaj		4.7	3.9	3.3	2.5	381

Vir: Prirejeno po RIS, december 2004, n=381

V tabeli 6.8. je prikazana vključenost v študij na daljavo po spolu in po starosti. Kot je razvidno iz tabele, je število žensk (23%), ki so se že kdaj izobraževale na daljavo prek interneta, večje, kot število moških (17%). Torej so na podlagi teh rezultatov ženske bolj vključene v študij na daljavo kot moški. Po starosti pa je 33% tistih, ki so se že izobraževali na daljavo prek interneta starih med 10 in 14 let, 25% jih je starih od 15 do 19 let in 24% jih je starih med 30 do 49 let. Najmanjši delež tistih, ki so se že izobraževali na daljavo prek interneta je v starosti nad 49 let, kar je tudi realno pričakovati, saj je starejša populacija tista, ki manj uporablja nove tehnologije, manj

tudi poznajo študij na daljavo. Precej majhen je tudi odstotek (14%) tistih, ki so stari med 20 in 29 let in so se že kdaj izobraževali na daljavo prek interneta, kar je morda nekoliko presenetljiv podatek, saj bi sama pričakovala, da bo delež le teh nekoliko večji glede na to, da se v tem obdobju populacija množično izobražuje, vendar kot kažejo rezultati, ne na daljavo prek interneta.

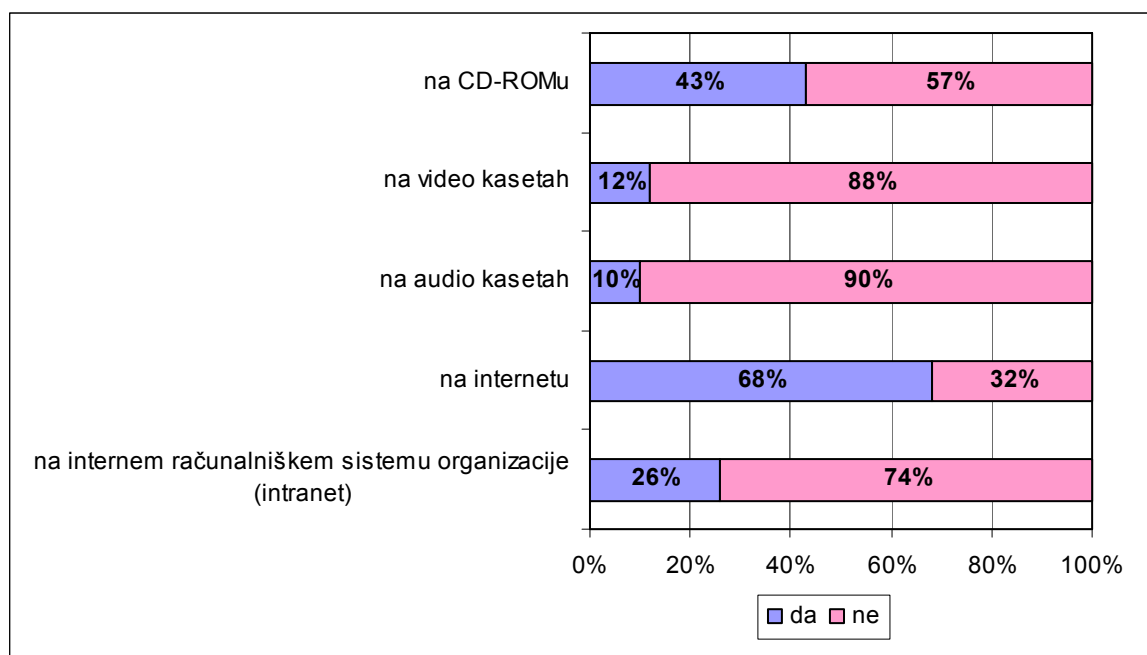
Tabela 6.8.: Socio - demografske značilnosti za izobraževanje na daljavo prek interneta med uporabniki interneta, ki poznajo pojem e-izobraževanja (študija na daljavo)

<i>Ali ste se že kdaj izobraževali na daljavo prek interneta?</i>		da (%)	da (n)	skupaj (n)
SPOL	moški	17%	6	36
	ženski	23%	10	43
STAROST	10 do 14 let	33%	1	3
	15 do 19 let	25%	2	8
	20 do 29 let	14%	3	21
	30 do 49 let	24%	9	37
	nad 49 let	11%	1	9
skupaj		21%	16	80

Vir: Prirejeno po RIS, december 2004, n=80

Spodnji rezultati se nanašajo na tiste anketirance, ki so v zadnjih 4 tednih sodelovali oziroma bili vključeni v kakršnokoli izobraževanje, bodisi v formalno izobraževanje, interno izobraževanje s strani podjetja ali kakršnokoli drugo obliko izobraževanja. Tisti respondenti, ki se izobražujejo vsaj na enega od zgornjih načinov, so dobili vprašanje, kakšne informacije in pripomočke so pri svojem izobraževanju uporabljali. Največ jih je uporabljalo informacije in gradiva na internetu (68%), CD-ROMu (43%) in internem računalniškem sistemu organizacije – intranetu (26%). Največji delež anketirancev je uporabljalo gradiva na internetu, skoraj 70%, kar pomeni, da ima internet pomembno vlogo pri izobraževanju in posledično se to seveda odraža tudi pri študiju na daljavo. Sklepam lahko, da s porastom uporabe novih medijev, študij pridobiva na pomenu, še posebej študij na daljavo. Z zagotovostjo lahko zatrdim, da povečana uporaba interneta znatno pripomore k razvoju in prepoznavnosti študija na daljavo.

Graf 6.3.: Uporaba informacij in pripomočkov za izobraževanje med tistimi, ki so se izobraževali v zadnjih 4 tednih



Vir: RIS – december 2004, n=179

Uporaba različnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij v izobraževanju pa je različna pri uporabnikih in neuporabnikih interneta (Tabela 9). Na splošno uporabniki interneta v večji meri uporabljajo našteje informacijsko - komunikacijske tehnologije v procesu izobraževanja, še posebej pa se to izraža pri uporabi CD-ROMa in seveda interneta. Pri uporabnikih interneta je kar 72% tistih, ki so se izobraževali v zadnjih 4 tednih in pri svojem izobraževanju uporabljali internet. Tudi CD-ROM je izredno pomemben pripomoček pri izobraževanju (tako pravi 47% uporabnikov interneta). Zaključim lahko z mislijo, da so novi mediji, ne samo internet, tudi CD-ROM, intranet itd., absolutno pomemben dejavnik pri študiju na daljavo. Z njihovo pomočjo in z vedno novim in novim razvijanjem novih medijev, študij na daljavo pridobiva na pomenu.

Tabela 6.9.: Uporaba informacij in pripomočkov za izobraževanje med uporabniki in neuporabniki interneta, ki so se izobraževali v zadnjih 4 tednih

<i>Ali ste pri tem uporabljali informacije in gradiva...</i>		<i>da</i>		<i>skupaj n</i>
		<i>%</i>	<i>n</i>	
<i>na CD-ROMu</i>	uporabniki	47%	75	161
	neuporabniki	11%	2	18
	skupaj	43%	77	179
<i>na video kasetah</i>	uporabniki	12%	20	162
	neuporabniki	11%	2	18
	skupaj	12%	21	179
<i>na audio kasetah</i>	uporabniki	11%	17	162
	neuporabniki	6%	1	18
	skupaj	10%	18	179
<i>na internetu</i>	uporabniki	72%	117	162
	neuporabniki	29%	5	18
	skupaj	68%	122	179
<i>na internem računalniškem sistemu organizacije (intranet)</i>	uporabniki	26%	42	161
	neuporabniki	23%	4	18
	skupaj	26%	46	178

Vir: RIS, december 2004

Opomba: Med neuporabnike interneta štejemo tudi tiste respondente, ki uporabljajo internet manj kot mesečno.

Seveda pa je uporaba različnih tehnologij odvisna tudi od vrste izobraževanja. Tako osnovnošolci, dijaki in študenti ter tisti, ki se izpolnjujejo in samoizobražujejo s ciljem, da se pripravijo na svojo poklicno prihodnost, v večji meri uporabljajo internet pri svojem izobraževanju. Kot lahko razberemo iz spodnje tabele, je več žensk (72%) uporabljalo gradiva in informacije na internetu pri izobraževanju kot moški (64%). Moški (48%) pa so več kot ženske (39%) uporabljali CD-ROM. Pri ostalih pripomočkih, kot so video kasete, audio kasete, intranet, pa so respondenti po spolu nekoliko izenačeni in jih uporabljajo približno v enaki meri.

Pri starosti se uporaba interneta pri anketirancih, ki so se preko zgoraj omenjenih medijev izobraževali v zadnjih 4 tednih, zmanjšuje po starosti. Kot lahko vidimo, internet uporablja največ mladih (84%) za izobraževanje (v starosti od 10 do 14 let), stari od 15 do 19 let ga uporabljajo nekoliko manj (71%), stari od 20 do 29 let malenkost več (74%), stari od 30 do 49 let zopet manj (65%) in starejši od 49 let najmanj (29%). CD-ROM pa največ uporabljajo anketiranci, stari med 30 in 49 let

(52%), sledijo jim najmlajši, od 10 do 14 let (44%), manj pa ga uporabljajo preostale starostne skupine. Klasične medije, torej video in audio kasete, v večji meri uporabljajo najstarejši anketiranci, kar je bilo pričakovati, blizu so tudi najmlajši anketiranci, kar lahko razlagamo z dejstvom, da anketiranci, starejši od 49 let, prisegajo na klasične medije že zaradi navajenosti, saj takrat ko so bili oni mladi, novi mediji še niso bili tako zelo v uporabi, zato prisegajo na klasične medije. En razlog pa je lahko tudi njihova nepripravljenost, da bi se naučili uporabljati nove medije, kot npr. internet.

Tabela 6.10.: Socio - demografske značilnosti za uporabo informacij in pripomočkov za izobraževanje med respondenti, ki so se izobraževali v zadnjih 4 tednih; deleži odgovorov »da«

<i>Ali ste pri tem uporabljali informacije in gradiva...</i>		<i>na CD-ROMu</i>	<i>na video kasetah</i>	<i>na audio kasetah</i>	<i>na internetu</i>	<i>na internem računalniškem sistemu organizacije (intranet)</i>	<i>n</i>
		% odgovorov »DA«					
SPOL	moški	48%	12%	11%	64%	26%	88
	ženski	39%	12%	9%	72%	26%	91
STAROST	10 do 14 let	44%	28%	16%	84%	28%	25
	15 do 19 let	39%	7%	10%	71%	13%	31
	20 do 29 let	37%	3%	5%	74%	18%	48
	30 do 49 let	52%	12%	9%	65%	39%	58
	nad 49 let	32%	24%	22%	29%	25%	16
skupaj		43%	12%	10%	68%	26%	179

Vir: Prirejeno po RIS, december 2004, n=179

6.2. SORODNE RAZISKAVE S PODROČJA ŠTUDIJA NA DALJAVO

Raziskava SIBIS 2002/2003, ki je potekala v začetku leta 2003 v takratnih 15 državah Evropske unije (EU-15), 10 pridruženih članicah EU (NAS-10), v ZDA in Švici, je pokazala, da Slovenija na področju študija na daljavo aktivnega prebivalstva nekoliko zaostaja za povprečjem držav EU-15, vendar pa je visoko nad povprečjem držav takratnih 10 pridruženih članic EU. Podoben položaj Slovenije pa kaže tudi raziskava Cronos (2004), ki se je ukvarjala z različnimi vrstami izobraževalnih aktivnosti prek interneta.

Slovenija na področju študija na daljavo v letu 2005 ni dosegla večjega napredka pri uporabi interneta v namene dodatnega izobraževanja. Delež uporabnikov, ki internet uporabljajo za tečaje v povezavi z zaposlitvijo se je v primerjavi z letom 2004 povečal za zanemarljivo 0,1 odstotno točko, delež uporabnikov, ki internet uporabljajo za dodatne tečaje pa za 0,9 odstotne točke. Večji napredek je bil na področju formalne izobrazbe, kjer se je delež povečal za 7,3 odstotne točke. Eden izmed pomembnejših vzrokov za povečanje je verjetno posledica tega, da se formalno v večji meri izobražujejo mlajši ljudje, ki so bolj dovzetni za sodobno informacijsko komunikacijsko tehnologijo in se je bolj poslužujejo.

Tabela 6.11.: Uporaba interneta za pridobivanje izobrazbe med uporabniki interneta v zadnjih treh mesecih v %

Država	za formalno izobrazbo		za tečaje povezane z zaposlitvijo		za dodatne tečaje	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
EU25	20,7		17,7			
EU15	21,0		19,4			
Belgija		22,5		4,3		5,7
Češka	4,5	4,1	2,3	2,3	1,7	1,8
Danska	18,6		5,1		6,8	
Nemčija	20,0		21,6		34,7	
Estonija	40,8	10,0		5,2		3,8
Grčija	39,6	15,3	18,4	11,3	26,6	17,0
Španija	17,3		14,2			
Francija						
Irska	20,7		10,8		6,6	
Italija		18,5		16,8		14,3
Ciper	30,2	29,0	8,4	5,7	15,5	13,3
Latvija	26,2	21,0	11,6	11,6	6,5	7,5
Litva	67,0	40,4		36,5		38,4
Luksemburg	20,7	20,9	34,8	19,4	6,7	5,9
Madžarska	36,1	29,7	21,6	18,5	16,1	16,8
Nizozemska						
Avstrija	16,1	16,0	2,6	2,9	5,8	4,7
Poljska	12,1	13,1	2,6	1,1	2,4	1,6
Portugalska	20,3	18,8	3,7	1,9	4,1	4,1
Slovenija	26,8	34,1	10,1	10,2	10,3	11,2
Slovaška	17,4	11,0	18,5	6,8	1,8	1,2
Finska	29,0	30,9	3,9	4,2	7,9	9,6
Švedska	5,1	6,5	2,0	3,2	2,0	3,4
Velika Britanija	26,5	24,5	29,4	32,1	21,1	
Bolgarija	20,9		13,5		2,7	
Romunija	5,6		9,4		1,2	
Turčija	40,2		8,2		14,1	
Islandija	7,9	8,4	6,4	5,6	2,4	3,0
Norveška	3,9		3,1		1,6	
Makedonija	19,5				6,5	

Vir: Eurostat, Raziskava o IKT, pomlad 2004, 2005

6.3. RAZISKAVA O ŠTUDIJU NA DALJAVO V PROGRAMIH STALNEGA STROKOVNEGA SPOPOLNJEVANJA

Gre za raziskavo o analizi potreb po novih načinih in oblikah izvajanja stalnega strokovnega spopolnjevanja, ki so jo Andreja Nekrep, univ. dipl. ekon., s Pedagoške fakultete v Mariboru in sodelavci, opravili v sklopu aktivnosti projekta Partnerstvo fakultet in šol. Vzorec predstavlja 194 strokovnih delavcev iz dveh vzgojno – varstvenih zavodov, treh osnovnih šol, dveh srednjih in ene višje šole, ki so se odločili sodelovati v raziskavi. Anketa je temeljila na tem, kako strokovni delavci, zaposleni na področju vzgoje in izobraževanja, ocenjujejo prednosti, ki jih nudijo in omogočajo programi stalnega strokovnega spopolnjevanja, zasnovani kot študij na daljavo.

Zanimiva za moje raziskovalno delo v tem diplomskem delu je predvsem spodnja tabela rezultatov, ki govori o tem, kako so zaposleni v vzgojno – izobraževalnih institucijah pripravljeni sodelovati pri študiju na daljavo.

Iz Tabele 6.12. lahko razberemo, da je 61,7% zaposlenih v vzgojno – izobraževalnih institucijah, ki so bili zajeti v raziskavo, naklonjenih študiju na daljavo in bi bili pripravljeni sodelovati v programih stalnega strokovnega spopolnjevanja, zasnovanih na konceptu študija na daljavo. 13,8% jih je odgovorilo, da s študijem na daljavo niso seznanjeni, vendar lahko predvidevam, da bi določen delež le – teh prav tako bil pripravljen sodelovati v programih študija na daljavo, če bi bili z njim seznanjeni. 23,4% respondentov ocenjuje, da so tradicionalne oblike prenosa znanja zanje sprejemljivejši način izvedbe in spremljanja programov stalnega strokovnega spopolnjevanja. Kot lahko povzamemo iz spodnje tabele so zaposleni v vzgojno – izobraževalnih institucijah, pripravljeni na uvedbo študija na daljavo in bi jim bil izziv sodelovati pri uvedbi takšnih programov. Nekoliko manj kot četrtnina vprašanih pa daje prednost klasičnim izobraževalnim praksam in ne vidijo prednosti v študiranju na daljavo. Povzamem lahko, da študij na daljavo predstavlja zelo dobro alternativo tradicionalnim oblikam izobraževanja, del zaposlenih v vzgojno izobraževalnih institucijah pa je do te oblike skeptičen in se je ne bi posluževal.

Tabela 6.12.: Pripravljenost za sodelovanje v programih študija na daljavo

Ocena pripravljenosti za sodelovanje v programih študija na daljavo	število	odstotek %
Nisem seznanjen s študijem na daljavo	26	13,8
Bi bil pripravljen sodelovati	116	61,7
Prednost dajem klasičnim oblikam prenosa znanja	44	23,4
Drugo	2	1,1

Vir: <http://www.pfmb.uni-mb.si/partnerstvo>, 02.07.2006

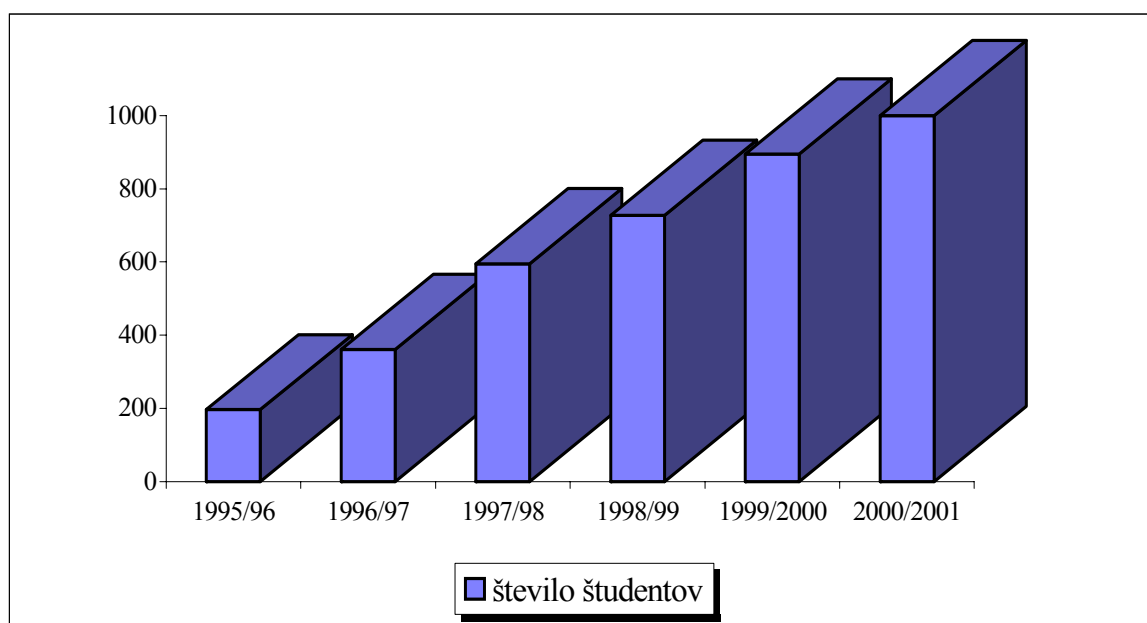
6.4. ŠTUDIJ NA DALJAVO NA EKONOMSKI FAKULTETI V LJUBLJANI

Na Ekonomski fakulteti v Ljubljani so se za študij na daljavo odločili že v začetku devetdesetih let. Pripravljalna faza je trajala od leta 1991 do 1993, ki je temeljila na analiziranju pozitivnih in negativnih učinkov študija na daljavo, na proučevanju strokovne literature in primerov dobre prakse v razvitih zahodnoevropskih državah. Ministrstvo za šolstvo in šport je leta 1994 v okviru projekta Phare Programme for Multi-country Cooperation in Distance Education ustanovilo Nacionalno projektno enoto za študij na daljavo (National Contact Point - NCP) - nacionalnega koordinatorja na področju študija na daljavo. Vanj je bil vključen tudi projekt uvajanja študija na daljavo znotraj Ekonomske fakultete v Ljubljani. Študentje, ki se odločijo za študij na daljavo na Ekonomski fakulteti, imajo enak status, kot redni ali izredni študentje. To omogoča visokošolska zakonodaja, v kateri je študij na daljavo v Sloveniji opredeljen kot ena od možnih oblik študija (poleg rednega in izrednega študija). Študij na daljavo je uradno priznan kot enakovreden drugim oblikam študija istega programa, kar se izraža z enakimi vpisnimi pogoji, z enako zahtevnostjo izpitov in drugih oblik preverjanja znanja, z enakimi pogoji za napredovanje v višji letnik in z enakovrednostjo diplom. Posledica tega pa je zagotovljen vsaj enak nivo kakovosti študija na daljavo, kot ga dosegamo pri drugih oblikah študija (www.ef.uni-lj.si, 16.05.2006).

Diplomsko delo: Študij na daljavo kot dinamična izobraževalna praksa

Kot vidno na spodnjem grafu, je število študentov od študijskega leta 1995/96 do 2000/01 naraslo iz 200 na 1000, kar pomeni velik porast in hiter razvoj. Vsako leto se za študij na daljavo odloča več študentov na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, kar je izredno spodbudna novica za tovrstno izobraževalno prakso, njen nadaljnji razvoj in perspektivo.

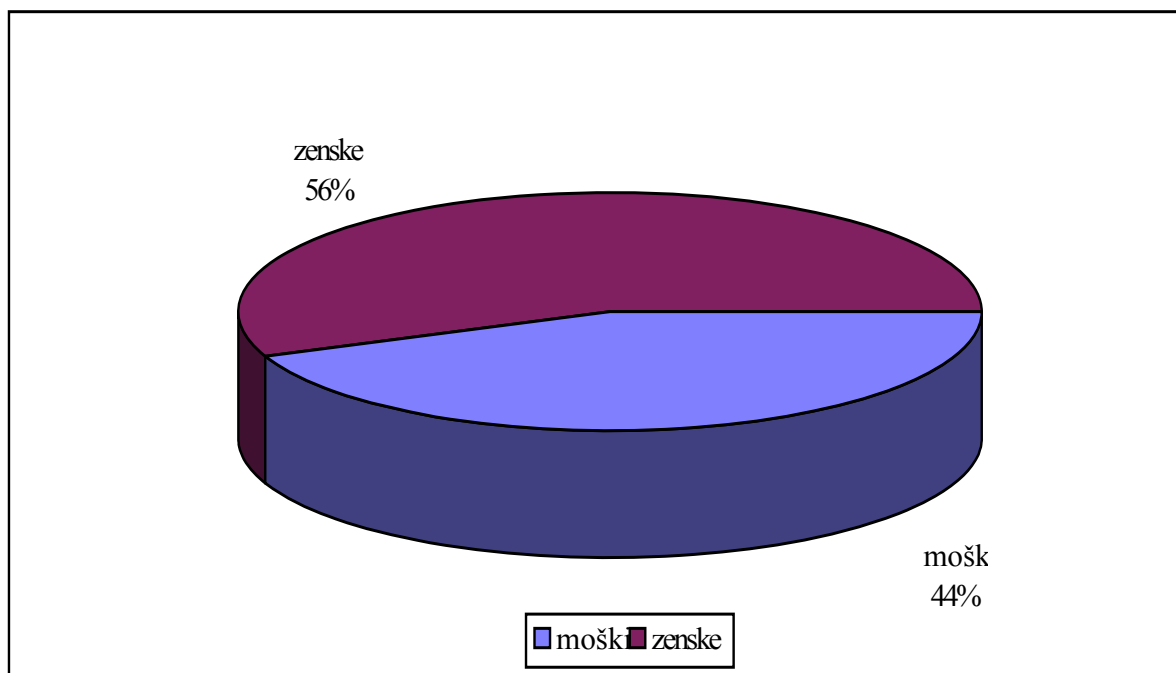
Graf 6.4.: Prikaz naraščanja števila študentov pri študiju na daljavo po letih



Vir: Izkušnje in dosežki Ekonomske fakultete pri uvajanju študija na daljavo, www.ef.uni-lj.si, 16.05.06

Kot vidimo iz grafa 6.5., se moški in ženske skoraj enako odločajo za študij na daljavo, kar pomeni, da spol zelo ne vpliva na odločitev za tovrstni študij, ampak so tu bolj pomembni drugi kriteriji. Malenkost več je sicer žensk, nekaj več kot polovica (56%), moških, ki so se odločili za študij na daljavo pa je 44%.

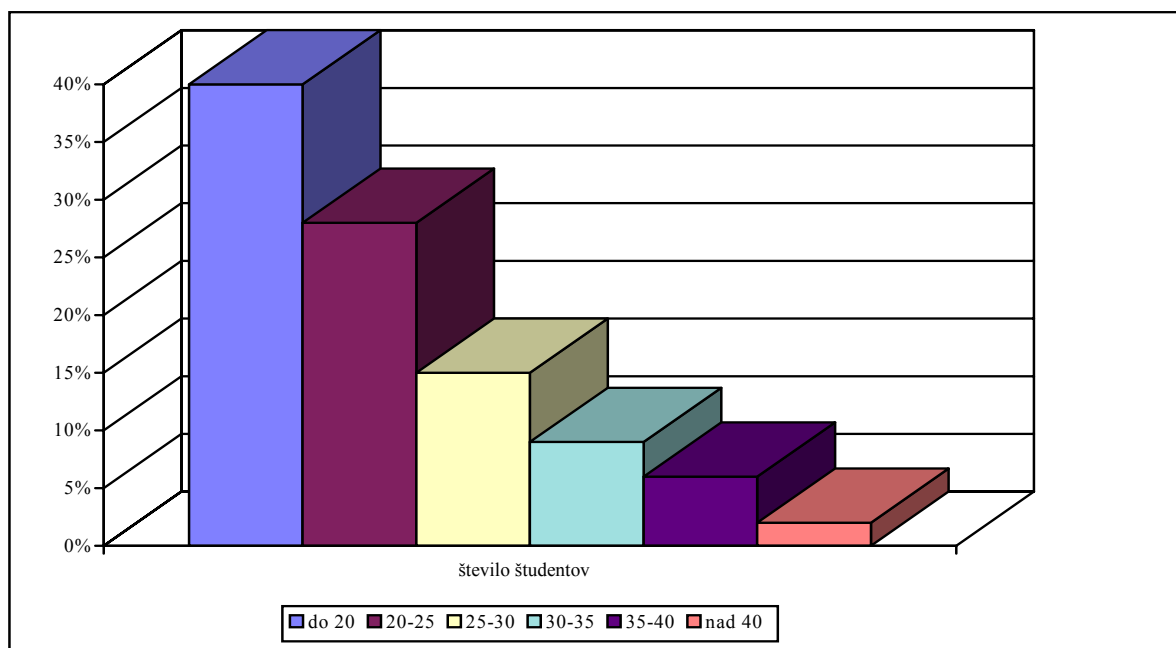
Graf 6.5.: Delež moških in žensk med študenti



Vir: Izkušnje in dosežki Ekonomske fakultete pri uvajanju študija na daljavo, www.ef.uni-lj.si, 16.05.06

Iz grafa 6.6. je razvidno, da je največ študentov vključenih v študij na daljavo, starih do 20 let. Sledijo študentje stari od 20 do 25 let, nato od 25 do 30 let, 30 do 35 let, 35 do 40 let, najmanj pa je odraslih starejših od 40 let. Torej lahko zaključim, da so mlajši najbolj vključeni v študij na daljavo, zanimanje in vključenost v to izobraževalno prakso pa se s starostjo znižuje.

Graf 6.6.: Struktura študentov po starosti



Vir: Izkušnje in dosežki Ekonomske fakultete pri uvajanju študija na daljavo, www.ef.uni-lj.si, 16.05.06

6.5. IZVAJANJE ŠTUDIJA NA DALJAVO NA DOBI

Doba je Višja strokovna šola v Mariboru, ki izvaja študij na daljavo. Z razvojem modela online študija na daljavo so na Dobi začeli leta 1999, ko se je v višješolski strokovni program Poslovni sekretar, vpisala prva generacija rednih in izrednih študentov v Sloveniji. Glavni cilj projekta je bil doseči večjo dostopnost programa za tiste segmente populacije, ki imajo manjše možnosti v tradicionalnem sistemu izobraževanja zaradi službenih, družinskih in geografskih posebnosti in povečati fleksibilnost ter kakovost v izvajanju študijskega programa.

6.5.1. STRUKTURA ŠTUDENTOV NA DALJAVO

V programe študija na daljavo na Dobi, so v nekoliko večji meri vključene ženske: poslovni sekretar – 80% (v obeh primerjanih generacijah), komercialist – 59%. Prevladujoči starostni skupini sta od 25 do 34 let (41%) in od 35 – 44 let (33%). Tukaj se Doba nekoliko razlikuje od Ekonomske fakultete, saj so bili na Ekonomski fakulteti najmlajši, torej tisti, stari do 20 let najbolj vključeni v študij na daljavo, na Dobi pa je ta starost višja. Torej niso najmlajši tisti, ki se najbolj zanimajo za študij na daljavo, še vedno pa moram poudariti, da se za študij na daljavo bolj zanima in je z njim bolj seznanjena mlajša populacija, najmanj so s to izobraževalno prakso seznanjeni starejši. Pri spolu se kaže majhna podobnost Dobe z Ekonomsko fakulteto, saj se tudi tukaj za študij bolj odločajo ženske, s tem da so odstotki vključenih žensk na Dobi dosti višji in bolj izstopajoči, na Ekonomski fakulteti pa spol ne vpliva zelo na izbiro študija na daljavo. Glavna področja zaposlitve so gospodarstvo, trgovina, storitvene dejavnosti in javna uprava. V študij na daljavo je vključenih 3 % brezposelnih (http://www.doba.si/snd/e-model_clanek.pdf, 17.05.2006).

6.5.2. INTERNETNA PISMENOST ŠTUDENTOV

Rezultati ankete med študenti, ki študirajo na daljavo na Dobi in analize, so tudi pokazali, da stopnja internetne pismenosti ni ovira pri odločitvi za študij na daljavo. Za študij na daljavo se je v študijskem letu 2002/2003 odločila nekaj več kot ena tretjina kandidatov, ki še interneta doslej niso uporabljali (v študijskem letu 2001/2002

je bilo takih kandidatov le 8%, študenti prve generacije pa so vsi pred vključitvijo internet že uporabljali). Odstotek tistih študentov, ki uporabljajo internet, je po pričakovanjih višji od slovenskega povprečja, a je kljub vsemu presenetljivo visok porast tistih študentov, ki še interneta pred vključitvijo v študij niso uporabljali. Vmesna analiza aktivnosti študentov, ki jo ob zaključku vsakega koledarskega leta izvedejo na Dobi, je pokazala, da se je do 31. 12. 2002 izpisalo 15 študentov (4,7%). Na podlagi intervjujev, ki so jih opravili s študenti, so slabo poznavanje dela z internetom kot razlog za izpis navedli le 3 študenti, ostali razlogi so vezani na obremenjenost študentov v službi, spremenjene družinske okoliščine in drugačna pričakovanja glede študija. Večina študentov ima urejen dostop do interneta doma in v službi (42%), samo doma do interneta dostopa 35% študentov, samo v službi pa 23% študentov. Odstotki so v obeh primerjanih generacijah podobni (http://www.doba.si/snd/e-model_clanek.pdf, 17.05.2006).

Kot zanimivost lahko omenim, da so nekateri študenti na podlagi pridobljenih znanj uvedli spletne strani v svojih podjetjih in tako spodbujajo uporabo interneta in elektronske pošte tudi pri svojih sodelavcih in družinskih članih. V študij na daljavo so vključeni študenti iz vse Slovenije, povpraševanje po tej obliki študija narašča. Pri spremljanju izvajanja programa na daljavo na Dobi, niso opazili večjih pomanjkljivosti. Tiste pa, ki so se pokazale, so predmet njihovih nadaljnjih raziskav. Tako bodo nadaljnje aktivnosti usmerjene v razvijanje organizacijskih in pedagoških pristopov za dodatno povečanje kakovosti študija, uspešnosti študentov in zmanjševanje osipa ter v proučevanje dejavnikov, ki vplivajo na aktivnost študentov pri študiju na daljavo. Cilj pri študiju na daljavo na Dobi je, da model študija na daljavo stalno prilagajajo posebnostim in potrebam potencialne ciljne skupine in tako povečajo dostopnost višješolskih programov kandidatom za študij. V študijskem letu 2005/2006 študira na daljavo na Dobi na Visoki poslovni šoli Maribor in na Višji strokovni šoli že tisoč študentov. Na Višji strokovni šoli je preko študija na daljavo diplomiralo že 196 študentov. Skupno v vseh letih izvajanja študija na daljavo, pa je tukaj diplomiralo že 837 diplomantov (Ljubljanski Žurnal, 2006, str.55).

6.6. THE OPEN UNIVERSITY BUSINESS SCHOOL V SLOVENIJI

Open University Business School¹³ je največja poslovna šola, ki izvaja študij na daljavo v Evropi. Trenutno je registriranih preko 36000 študentov. Šola je bila ustanovljena leta 1983 v Veliki Britaniji prav z namenom izvajanja študija na daljavo iz menedžerskega področja in drugih poslovnih smeri oziroma področij. Celoten študij poteka v angleškem jeziku, ki je mednarodni poslovni jezik. Ker je OUBS priznana po celem svetu, European Quality Improvement System – WQUIS in Association of MBA Institutions AMBA jamčita njeno kakovost. Oba kakovostna sistema sta izjemno zaželenja pri organizacijah, ker razvijata njihove kariere.

Open University pomeni, da ima vsak študent odprte možnosti izbire modulov, čas trajanja študija je odprt, kar pomeni, da lahko posameznik študira vsak letnik eno leto, razen če je program sestavljen za daljše obdobje na primer za eno leto in pol, lahko pa tudi več let. Študij se lahko prekine kadarkoli zaradi drugih obveznosti ali zmanjšane finančne stanja, lahko tudi prekine študij za zeleno dobo in nadaljuje, ko se sam ponovno odloči za to. Študij je popolnoma prilagojen posamezniku, ki si sam razporeja čas za učenje doma, v službi, na potovanjih in podobno. Plačilo študija je možno z mesečnimi obroki, kar močno olajša finančno breme študentov. Pred začetkom semestra je v kraju, kjer se študij izvaja organizirano uvodno predavanje, na katerem so podane vse informacije o samem načinu študija, o trajanju, smereh, prisotni pa so tudi študenti, ki so že diplomirali ali še študirajo, ki povedo svoje izkušnje. Prijava je možna natanko en mesec pred začetkom izvajanja programa, ko se mora vsak posameznik prijaviti in tudi plačati začetni delež šolnine. S plačilom se zagotovi dejanska prijava in prisotnost študenta. V sledečem mesecu dobi vsak popolni material za kvaliteten študij – knjige, učbenike, avdio in video materiale, CD-rom. Omogočeno je komuniciranje preko internetnih konferenc, učenje na spletnih straneh, študenti imajo 24 ur na dan podporo tutorjev, ki jih motivirajo, usmerjajo, podajajo želene informacije, snov ipd.

Vendar pa pri OUBS študij na daljavo ne pomeni, da posameznik študira popolnoma sam, ampak so organizirane skupine z do 16 študenti ter predavanja in seminarji za vsako posamezno skupino. Seminarji trajajo ponavadi 2 do 4 ure, so zelo intenzivni

¹³ V nadaljevanju OUBS.

in trajajo cel dan, izvajajo pa se kolidžih, managerskih centrih ali celo v hotelih. Organizirani so tudi rezidenčni vikend tečaji, kjer profesorji in študenti iz cele Evrope izmenjujejo mnenja, izkušnje. Študenti študirajo po modulih, ki trajajo od tri do dvanajst mesecev. Sproti morajo študenti pisati in oddajati seminarske naloge, kjer so pravila nalog natančno navedena, v primerih, ko pa študent ni napisal naloge po navodilih, pa dobi negativne točke za posamezne napake. Zelo natančen je potrebno biti pri oddaji seminarskih nalog. To pomeni, da je naloga popolnoma zavrnjena, če ni oddana točno na določen datum najkasneje do 24 ure. Vsi datumi za seminarske naloge in izpite so določeni že na začetku šolskega leta. Med šolskim letom mora vsak študent uspešno narediti dva kolokvija, ki omogočita pristop k izpitu. Za pozitivno opravljen kolokvij je potrebno zbrati 41%, pri tem pa je potrebno poznati predvsem praktični del managerstva. Poudarek je na razumevanju teorije in na to, da jo posameznik zna dobro realizirati v praksi. Na koncu vsakega predavanja so izpiti, pri določenih modulih se zahtevajo tudi disertacijske naloge. Vsak uspešno zaključen modul pa prinese določeno število kreditnih točk, seštevek vseh pa določa prag za pridobitev spričevala na koncu študija, ko sledi tudi diploma in slavnostna podelitev diplom tam, kjer vsak želi (<http://www3.open.ac.uk/courses>). V primeru, da študent ne naredi izpita na prvem roku, ima še eno možnost prijave na izpit, vendar pa četudi tega ne naredi pozitivno, mora s celotnim letnikom nazaj na začetek. V tem primeru, je potrebno plačati polovični znesek šolnine, kar omogoči ponovno opravljanje izpitov.

Podjetja se pogosto odločajo, da podprejo svoje zaposlene pri študiju na OUBS, saj v času študija ni odsotnosti z dela, podjetje tako povečuje kapital kakovostnih znanj in nenazadnje, gre za stroškovno privlačen način za razvoj menedžmenta in strokovnih znanj. Poleg vsega tega, pa podjetje tako pridobi drugačno znanje, ki je v svetu hude konkurenčnosti zelo pomembno in na ta način podjetje pridobiva projektna poročila.

Vsak lahko izbira med MBA – Master of Business Administration, Certificate in Management, BA – (Hons) in Business Studies, Diploma in Management, Certificate in Accounting ter še med drugimi specializiranimi programi.

Trenutno je na voljo 30 predmetov, naj navedem le nekaj primerov:

- Finance & Information
- Performance & Change
- Leading for Results
- Customer & Quality
- Human Resources
- Business Strategy
- Marketing
- Creativity & Change
- Managing Knowledge

Temeljni moduli so obvezni, druge pa lahko izbira vsak posameznik glede na lastne interese. Osebni profesor spremlja vsak posamezen modul, svetuje in usmerja, spremlja študenta z ocenjevanjem pisne naloge in tudi nudi vso potrebno pomoč. Ker veliko posameznikov ne zna angleškega jezika tako, kot ga zahteva ta študij, lokalna agencija OUBS posameznikom nudi tudi jezikovno podporo in tečaje. Na tri leta se programi postopno spreminjajo, vedno se doda kaj novega.

6.7. UGOTOVITVE IZ INTERVJUJEV

Kot je razvidno iz vsakega intervjuja posebej, lahko povzamem, da so študentje, ki so se odločili izobraževati in pridobiti izobrazbo na daljavo, mnenja, da gre za perspektivno in atraktivno izobraževalno prakso. Dejstvo, ki me je nekoliko zmotilo pa je, da sta kar dva intervjuvanca dejala, da sta za to obliko študija izvedela prek prijateljev oziroma znancev. S tem seveda ni nič narobe, vendar pa se mi zdi, da se ravno iz tega kaže ideja, ki bi jo bilo potrebno pri nadaljnjem razvoju tovrstnega študija upoštevati. Namreč, bolj oglaševati, promovirati, torej približati študij na daljavo čim širšemu krogu ljudi. Kot je razvidno iz intervjujev, študij na daljavo še ni dovolj poznan in uveljavljen v slovenski družbi, nekateri ga sprejemajo nekoliko nejeverno in z nezaupanjem, morda celo nekoliko z neodobravanjem ali bolje rečeno s strahom pred neznanim. Kajti tisti, ki ga poznajo ali so se ga celo udeležili, vedo o njem povedati dosti lepih besed. Študij na daljavo, predvsem na OUBS, predstavlja študentom nekakšno odskočno desko pri iskanju samega sebe in čim boljše redne

zaposlitve. Podjetja v večji meri odobravajo tovrstno izobraževanje, ga spodbujajo in se jim zdi zanimiv in atraktiven način pridobivanja nadaljnje izobrazbe. Študij na OUBS poteka v angleškem jeziku, kar je še ena prednost, saj študent tako izpopolnjuje in dopolnjuje tudi svoje znanje tujega jezika. Možnosti za nadaljnjo kariero so velike, tudi na mednarodnem trgu. Na drugi strani pa je seveda potrebnega veliko odrekanja, predvsem v materialnem smislu, saj predstavlja študij na daljavo znaten strošek, ki ga mora študent vzeti v zakup. Kot poudarjam že vseskozi v svoji nalogi, se je tudi pri intervjujih izkazalo, da študentje zelo cenijo fleksibilnost tega študija, kar pa na drugi strani zahteva precejšnjo mero samodiscipline in organiziranosti pri samem študiranju. Biti uspešen študent in pridobiti ustrezno izobrazbo prek študija na daljavo, pomeni dati na stran tiste manj pomembne zadeve, vsaj za čas študija in se resnično znati čim bolj organizirati. Potem uspeh zagotovo ne izostane. Mednarodna kakovost in veljava sta prav gotovo tista dejavnika, ki v veliki meri zagotavljata, da je študentova izobrazba, pridobljena na OUBS, zelo cenjena. Ljudje študirajo menedžment, ker razvija njihove kariere. Veliko mednarodnih podjetij in organizacij priznava spričevala OUBS.

Seveda moram dodati, da so tudi ostale institucije, ki v Sloveniji nudijo možnost študija na daljavo, zelo cenjene, blizu uporabnikom ter z jasno načrtanimi željami in cilji, ki jih želijo doseči v prihodnje. Doba je lep primer takšne izobraževalne ustanove, kar je poudarila tudi intervjuvanka. Menim, da je potrebno le še čimbolj približati ljudem ta študij in ga na zanimiv in privlačen način prikazati.

6.8. TESTIRANJE HIPOTEZ

Hipoteza 1: »S porastom uporabe novih medijev, študij na daljavo pridobiva na pomenu«.

Navedena hipoteza se **potrdi**, kajti iz zbranih rezultatov je razvidno, da so tisti, ki več uporabljajo internet in ostale nove medije, precej bolj seznanjeni s tovrstnim izobraževanjem kot tisti, ki interneta sploh ne uporabljajo. Zato lahko potrdim svoje predvidevanje, da študij na daljavo pridobiva na pomenu s porastom uporabe novih medijev in ga še nadgradim z idejo, da bo študij na daljavo vedno bolj pridobival na pomenu tudi v prihodnje, kajti informacijsko komunikacijska tehnologija se razvija iz dneva v dan bolj. Samo delo in pa tudi učenje postajata vedno bolj informatizirana, uporaba računalnika pri enem in drugem je nepogrešljiva. In ravno ta uporaba računalnika, posledično pomeni tudi uporabo interneta in ostalih novih, sodobnih medijev. Ko posameznik osvoji delo z novimi mediji, je do študija na daljavo le še korak. Seveda pa mora biti v prvi vrsti izpolnjen pogoj, da študij na daljavo posameznika sploh zanima. Na tem mestu se mi zdi pomembno izpostaviti dejstvo, da bi bilo potrebno to fleksibilno učno prakso še dodatno oglaševati in jo predstavljati npr. na različnih spletnih straneh fakultet in ostalih institucij, ki se ukvarjajo z izobraževanjem, v medijih, na velikih občestnih plakatih... Bolj kot se bo predstavljal pojem študija na daljavo, v večji meri bo začel zanimati posameznike in ti si bodo že s samim vnosom tega pojma v spletni brskalnik pridobili mnogo informacij o tem in se nemara zanj tudi odločili.

Tudi raziskava SIBIS je pokazala, da se je iz leta 2004 v leto 2005 povečalo število ljudi, ki so uporabljali internet v namen pridobivanja formalne izobrazbe. Gre še za en pokazatelj, da se z razvijanjem novih medijev, povečuje število ljudi, ki pridobivajo izobrazbo s pomočjo le teh.

Dejstvo je, da se bodo razsežnosti informacijsko komunikacijske tehnologije v prihodnosti še povečale, kar bo nudilo nova delovna mesta. Za zasedbo le teh, pa je seveda potrebna določena stopnja izobrazbe. In tukaj se izkaže prikladnost študija na daljavo, ki bo tistim, ki znajo uporabljati nove medije prav gotovo zanimiv. Nobenih predavanj, le maksimalno dobra samoorganizacija in uskladitev časa z ostalimi

obveznostmi bosta potrebna, da se posameznik priklopi na mrežo in že se izobražuje online.

Hipoteza 2: »Študij na daljavo postaja vedno večja alternativa klasičnemu načinu izobraževanja«.

Zgornjo hipotezo **potrdim**, kajti iz rezultatov je razvidno, da se več kot polovica anketirancev strinja, da sta izobrazbi pridobljeni na klasičen način ali s študijem na daljavo enakovredni. Tudi intervjuji pritrjujejo temu, saj so intervjuvanci dejali, da delodajalcem ni pomemben način študija, pomembna je dosežena izobrazba. Nekdo izmed intervjuvancev je celo izpostavil, da je za delodajalce ta način izobraževanja zelo zanimiv in interesanten, saj so mnenja, da so posamezniki, ki študirajo na daljavo, že zaradi same narave te izobraževalne prakse disciplinirane in organizirane osebe, z izoblikovanimi delovnimi navadami in kažejo dobro mero samostojnosti. Vse to pa so lastnosti, ki naj bi jih imel kandidat, ki je primeren za zasedbo določenega delovnega mesta.

Tudi raziskava o študiju na daljavo v programih stalnega strokovnega popolnjevanja je pokazala, da je kar 61,7% zaposlenih v vzgojno izobraževalnih institucijah, ki so bili vključeni v raziskavo, naklonjeni študju na daljavo in bi bili pripravljeni sodelovati v programih zasnovanih na konceptu študija na daljavo. Gre za razmeroma velik odstotek, torej lahko zatrdim, da je študij na daljavo tudi v očeh zaposlenih v vzgoji in izobraževanju dobra, zanimiva in perspektivna možnost za izobraževanje in predstavlja alternativo tradicionalnemu študiju. Dejstvo torej je, da se iz leta v leto več posameznikov odloča za način študija na daljavo, torej število študentov v programih študija na daljavo narašča, kar pomeni, da študentje v takšnem načinu izobraževanja vidijo alternativno možnost, kako priti do izobrazbe še po drugačni poti kot samo preko klasičnih obiskovanj predavanj.

Hipoteza 3: »Mlajša populacija je v večji meri seznanjena z možnostjo študija na daljavo«.

Zgornjo hipotezo **potrdim**, saj je iz navedenega razvidno, da študij na daljavo najmanj poznajo najstarejši, torej tisti, stari 49 let ali več. To lahko argumentiram z dejstvom, da gre za populacijo, ki ji nove, moderne tehnologije niso blizu, zato sto tudi v najmanjši meri seznanjeni s pojmom študija na daljavo. Najbolj so z njim seznanjeni mlajši, nekje v povprečju stari okrog 20 let dalje in do okrog 45 - tega leta. Tudi intervjuvanci so bili vsi v tej starosti. Starejši ljudje so tisti, ki najmanj uporabljajo internet, vsi ostali ga več. Starejši populaciji so bližje klasični mediji, kot so video in avdio kasete. Internet in ostali novi mediji so za njih razmeroma novi in nepoznani, računalniško opismenjevanje jim ni blizu. Prevladujoči starostni skupini pri študiju na daljavo na Dobi in na Ekonomski fakulteti, sta sledeči. Na Dobi je največ študentov starih med 25 in 44 let, na Ekonomski fakulteti pa je največ študentov starih do 20 let, nekoliko nižji je odstotek tistih, ki so stari 20 – 25 let, nato pa se udeležba pri študiju na daljavo s starostjo le še znižuje. Torej lahko z zagotovostjo trdim, da je starejša populacija najmanj seznanjena in vključena v to izobraževanje, največ študentov je mladih. Tudi tisti, ki so seznanjeni s pojmom študija na daljavo in vanj niso vključeni, so pretežno mlajši, starejšim od 49 let je ta pojem nepoznan.

Hipoteza 4: »Zanimanje žensk za študij na daljavo, je večje kot zanimanje moških«.

Hipotezo **zavrnem**. Razlike med spoloma so majhne, ne morem trditi, da bi kateri spol izstopal. Intervjuvanci so bili tako moški kot ženske. Dejstvo, da se ta hipoteza ni potrdila je verjetno tudi v tem, da je ta študij primeren tako za matere z otroki, za poslovneže, invalide in še dosti širši spekter ljudi. Spol pri udeležbi v tovrstnem študiju ni pomemben. Čeprav na Ekonomski fakulteti in na Dobi izmed študentov nekoliko prevladujejo ženske, pa se je v raziskavi RIS izkazalo, da so se moški bolj pripravljani vključiti v študij na daljavo. Ženske so tiste, ki več uporabljajo internet, moški pa več CD-rom in ostale računalniške komponente. Spol torej nima večje vloge pri udeleževanju v način študija na daljavo, kar je seveda spodbudna novica za nadaljnji razvoj te izobraževalne prakse. Iz tega lahko torej povzamem, da gre

resnično za moderno, fleksibilno in dinamično študiranje, ki je primerno za vse, ki znajo uporabljati nove medije, ne glede na spol.

V naši družbi velja stereotipno prepričanje, da imajo moški raje kot ženske vsakršno delo z računalniki, zato se vse, kar je povezano z računalniško tehnologijo, označuje za »moški« svet (Jeraj: 2006). Killpack poudarja, da je trditev, da se deklice ne zanimajo za računalnike, neresnična, in trdi, da dekleta in ženske uporabljajo računalnike v drugačne namene kakor dečki in moški (Jeraj: 2006: 128). Študij na daljavo pa se je torej izkazal kot primerno sredstvo za izobraževanje, tako za moške kot tudi za ženske, in razlik glede zanimanja za ta študij po spolu ne moremo zagotavljati.

7. SKLEP

Danes, ko smo na prehodu iz družbe dela v družbo znanja, bi bilo naravno želeli si, da bi se učili vsi in da bi znanje imeli vsi. Konstantno učenje je ključnega pomena za današnjo družbo, v kateri se znanost, tehnika in tehnologija zelo hitro razvijajo. Prepričana sem, da je znanje ključni dejavnik za doseganje kakršnegakoli uspeha. Posameznik s celo vrsto znanj in veščin je konkurenčen ter iskan kader na trgu delovne sile. Je nosilec blaginje družbe in ustvarjalec prihodnosti. Življenje od nas zahteva ogromno znanja, ki mu še zdaleč ni videti konca, obenem pa nam ponuja veliko zabave in veselja. Na žalost vsega naenkrat ne moremo imeti, saj je dan še vedno omejen s 24-timi urami in hkrati ne moremo biti na dveh mestih, kljub še tako velikemu napredku znanosti. In ravno tu bi se dalo študij na daljavo izkoristiti. Potovali bi med šolskim letom, snov pa bi enostavno ob zabavi nadomestili s pomočjo interneta in ustreznih gradiv, ki podpirajo študij na daljavo.

Razmišljanje v tej smeri zagotovo ni slabo, vendar nas čaka še dolga pot, preden bomo osvojili potrebno znanje in izkušnje, ki so potrebne za tako obliko dela. Izdelava učnih gradiv in virtualnih šol še zdaleč niso enostavne naloge. Poleg tega, zahteva tako delo od uporabnikov določeno zrelost in odgovornost, ki pa je vsi uporabniki niso sposobni pokazati. Prva stopnja učenja na daljavo, ki jo lahko dosežemo najprej, je študij na daljavo. Tu imamo namreč opravka z zrelejšo populacijo na eni strani in samimi strokovnjaki in sposobnimi ljudmi na drugi strani. Sčasoma bi lahko prenašali izkušnje v nižje nivoje izobraževanja, če ne v celoti, pa vsaj deloma. Pomembno je, da že sama izobraževalna ustanova, ki želi ponuditi možnost študija na daljavo, opravi s predsodki o študiju na daljavo kot o manjvredni obliki izobraževanja in da ga prikaže kot posodobljeno sredstvo modernega izobraževanja v skladu s potrebami informacijske družbe.

Razvoj sodobnih informacijsko – komunikacijskih tehnologij, prednosti študija na daljavo, ki omogočajo fleksibilno odzivanje na spremenjen način dela in življenja, vse večja odprtost in pripravljenost ljudi slediti novim informacijskim rešitvam ter prepoznavnost in potrebnost koncepta vseživljenjskega učenja, oblikujejo primerno okolje za izkušnjo s študijem na daljavo. Kljub mnogim prednostim, ki jih virtualni študij nudi ter kljub sodobnim in učnemu okolju prilagojenim prijemom, pa posameznikova motivacija in kontinuirano sodelovanje predstavljata izziv, s katerim

se ljudje soočamo ne le pri izvajanju študija na daljavo, temveč pri učenju in poučevanju nasploh.

Skozi diplomsko delo sem ugotovila, da študij na daljavo zagotovo prispeva k večji kakovosti učenja in poučevanja na vseh ravneh družbe, posledično pa tudi k razvoju inovativne, konkurenčne in na znanju temelječe družbe, kjer bi imeli vsi dostop do znanja in učinkovitih metod učenja in poučevanja. Študij na daljavo v središče učnega procesa postavlja učenca, ne pa učitelja ali izobraževalne ustanove. Glavni cilj študija na daljavo je zagotovo povečati gospodarsko rast, konkurenčnost slovenske družbe in konec koncev tudi samo kvaliteto življenja državljanov. Institucije, ki nudijo možnost študija na daljavo, želijo z uporabo IKT¹⁴ povečati učni uspeh, zagotoviti učencem kar najbolj prijazno obliko učenja, pedagoškemu osebju pa kakovostno podporo za uporabo izobraževalnih tehnologij pri sami organizaciji in tudi izvedbi izobraževanj. Glede na pomen znanja danes, bi bilo od države povsem neodgovorno, če ne bi spodbujala uporabe IKT za potrebe izobraževanja vseh ciljnih družbenih skupin. IKT je naredila informacije bolj dostopne, upravljanje z njimi pa dosti bolj učinkovito. Zato lahko študij na daljavo, ki temelji na uporabi IKT tehnologij, navduši še tako nemotivirane učence. Delo z motiviranimi učenci pa je veliko lažje in predvsem uspešnejše.

Menim, da sta uvedba in sam razvoj študija na daljavo v prvi vrsti odvisna od tehnološkega razvoja, kar sem poudarjala in dokazala skozi celotno nalogo, ta pa seveda tudi od političnega interesa oziroma od vladnih in regionalnih pobud. Pomembno je upoštevati tudi želje, zahteve in potrebe učencev, učiteljev in staršev, k temu pa dodati še prilagoditev učnih procesov, učnih gradiv in dodatno usposabljanje pedagoškega kadra. Vsi ti omenjeni dejavniki se lahko pojavijo kot pospeševalci na eni ali zaviralci razvoja študija na daljavo na drugi strani.

Namen diplomskega dela je bil predstaviti študij na daljavo kot neko novo, moderno, fleksibilno in prilagodljivo izobraževalno prakso, primerno za različne sloje ljudi. Ob preverjanju uvodne teze in potem tudi ostalih hipotez in na podlagi preučevane literature ugotavljam, da je študij na daljavo zagotovo izobraževalni trend prihodnosti, predvsem zaradi že zgoraj omenjenih novih medijev in zaradi današnjega načina

¹⁴ IKT – kratica pojma informacijsko komunikacijska tehnologija.

življenja, ki temelji na pomanjkanju časa, delavnikih daljših od osmih ur in nenazadnje, živimo v družbi, kjer sta znanje in uporaba računalnika nepogrešljiva. Rezultati raziskav s področja študija na daljavo, ki sem jih predstavila v empiričnem delu naloge, kažejo na to, da študij na daljavo pridobiva na pomenu, čeprav mogoče prepočasi, s premajhno hitrostjo. Ugotovila sem, da sta temu načinu izobraževanja naklonjena predvsem mlajša in srednja generacija, medtem ko imajo starejši do njega bolj odklonilen odnos oziroma te vrste študija ne poznajo. Kar je seveda pričakovano, saj so starejši tisti, ki manj uporabljajo nove, sodobne medije in so bolj naklonjeni klasičnim. Zanimiva pa je tudi sledeča ugotovitev. Pričakovala sem namreč, da bodo ženske tiste, ki se bodo bolj zanimale za študij na daljavo, vendar se je preko raziskav, ki sem jih predstavila, izkazalo da temu ni tako. Udeležba in zanimanje za študij na daljavo sta po spolu približno enaka. Torej še en dokaz več, kako zanimiv, primeren in prilagodljiv je ta način izobraževanja.

Na tej točki pa se mi poraja tudi vprašanje, kako v prihodnje. Skozi raziskovalno delo pri tej nalogi sem ugotovila, da bi bilo potrebno še več resursov vlagati v predstavitev in promocijo te izobraževalne prakse, kajti zdi se, da se razvija nekoliko prepočasi. Sam namen in cilj tega študija sta resnično zanimiva in usmerjena v prihodnost, rezultat pa je kvaliteta. Tovrsten študij je treba torej v čim večji meri približati potencialnim uporabnikom in prepričana sem, da bo šel njegov razvoj samo še navzgor.

8. LITERATURA IN VIRI

- Batagelj, Vladimir (2003): Analiza možnosti uporabe IKT pri podpori izobraževanja na daljavo v osnovni in srednji šoli. www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/dela/mirk/MirkAnap.htm, 03.04.2006.
- Berce, Jaro (2005): Značilnosti in vplivi uvajanja modernih tehnologij in organizacijskih pristopov v državni upravi. V: Stare, Metka, Bučar, Maja (ur.): Učinki informacijsko komunikacijskih tehnologij. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 153-157.
- Blažič, Marjan, Starc, Jasmina (2006): Učenje za znanje. Pedagoška obzorja, Didactica Slovenica, let. 21, št. 1, str. 20-33.
- Bregar, Lea (ur.) (1995): Študij na daljavo – nove priložnosti za izobraževanje. Distance Education: New educational opportunities. Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- Castells, Manuel (1996): The rise of network society. Oxford. Blackwell, str. 327-428.
- Cergol, Suzana (2003): Participacija, komunikacija in kolaboracija v e-izobraževanju – ali novi mediji omogočajo optimalno in potencialno učinkovito učenje? Zbornik strokovne konference elzobraževanje doživeti in izpeljati. Maribor, Slovenija, 3. in 4.november 2003, str.107-118.
- Delors, Jacques (et al.) (1996): Učenje – skriti zaklad: poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za enaindvajseto stoletje, pripravljeno za Unesco. Ministrstvo za šolstvo in šport, Ljubljana.
- Dobnik, Nadja (2002): Vloga tutorja pri študiju na daljavo: Priročnik za tutorje Visoke poslovne šole Ekonomske fakultete v Ljubljani. Ljubljana, Pedagoški center Ekonomske fakultete v Ljubljani.

Diplomsko delo: Študij na daljavo kot dinamična izobraževalna praksa

- Dominko Baloh, Jasna (2006): Študirajte brez obiskovanja predavanj. Ljubljanski Žurnal, št. 21, str. 55.
- Drucker, P.F. (1993): Post-capitalist Society. Harper Business, New York.
- Geder, Mateja (2003): Izvajanje študija na daljavo na Dobi, Višji strokovni šoli Maribor – Prve izkušnje in nadaljnje razvojne usmeritve. Zbornik posvetovanja/Dnevi slovenske informatike. Portorož, Slovenija, 16.-18.april 2003, str. 555-561-
- Jelenc E., Nataša (1995): Vloga tutorja v izobraževanju na daljavo. V: Bregar, Lea (ur.): Študij na daljavo. Nove priložnosti za izobraževanje. Distance education: New educationall opprotunities. Ekonomska fakulteta, Ljubljana, str. 169-181.
- Jelenc, Z. (1991): Terminologija izobraževanja odraslih. Pedagoški inštitut pri Univerzi v Ljubljani.
- Jeraj, Bojan (2006): Spol in uporaba računalnikov. Pedagoška obzorja, Didactica Slovenica, let. 21, št. 1, str. 126-134.
- Jochems, Wim, Van Merriënboer, Jeroen, Koper, Rob in drugi (2004): Integrated e-learning: implications for pedagogy, technology&organization. London: Routledge Falmer.
- Keegan, Desmond (1996): Foundations of Distance Education. Third edition. Routledge Education, London and New York.
- Klemenčič, Sonja (2004): Zakaj načrtovati izobraževanje in učenje? V: Velikonja, Marija (ur.): Osebni izobraževalni načrt. Andragoški center Slovenije, Ljubljana, str. 9-25.
- Marentič Požarnik, Barica (1980): Dejavniki in metode uspešnega učenja. Dopisna delavska univerza Univerzum, Ljubljana.

- Marentič Požarnik, Barica, Mihevc, Bogomir (1997): Za uspešnejši začetek študija. Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete, Ljubljana.
- Marentič Požarnik, Barica, Peklaj, Cirila (2002): Preverjanje in ocenjevanje za uspešnejši študij. Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete, Ljubljana.
- Musek, Janek, Pečjak, Vid (1997): Psihologija. Educy, Ljubljana.
- Stare, Metka, Bučar, Maja (ur.) (2005): Učinki informacijsko komunikacijskih tehnologij. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Škerlep, Andrej (1998): Model računalniško posredovane komunikacije: tehnološka matrica in praktična raba v družbenem kontekstu. V: Vehovar (ur.) Internet v Sloveniji, projekt RIS »96-98«. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede, str. 24-53.
- Van Enckevort, Ger (1995): Distance education – different models of distance education. V: Bregar, Lea (ur.): Študij na daljavo. Nove priložnosti za izobraževanje. Distance education: New educational opportunities. Ekonomska fakulteta, Ljubljana, str. 41-54.
- Zagmajster, Margerita (1995): Osnovne značilnosti študija na daljavo. V: Bregar, Lea (ur.): Študij na daljavo. Nove priložnosti za izobraževanje. Distance Education: New educational opportunities. Ekonomska fakulteta, Ljubljana, str. 113-130.
- Wolf, Gertrud in Peuke, Rolf (2003): Mehr Partizipation durch neue Medien. Bielefeld: Bertelsmann Verlag.

INTERNETNI VIRI

- Becoming a student: Introduction. Dostopno na <http://www3.open.ac.uk/courses/about/index.shtml>, 17.04.2006
- Geder, Mateja (2003): Principi oblikovanja modelov elzobraževanja in njihovega uvajanja v prakso. Dostopno na http://www.doba.si/snd/e-model_clanek.pdf, 17.05.2006
- Guri-Rosenblit, Sarah (2005): Distance education and e-learning: Not the same thing. Dostopno na <http://www.spletno-ucenje.com/show.aspx?xid=WBT:X:Clanek&nid=2627>, 30.04.2006
- E-izobraževanje 2004/2005. Dostopno na <http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=695&parent=13>, 13.05.2006
- Nekrep, Andreja. E-izobraževanje v programih stalnega strokovnega spopolnjevanja. Dostopno na <http://www.pfmb.uni-mb.si/partnerstvo>, 02.07.2006
- Nevron – rešitve za e-izobraževanje. Dostopno na http://www.nevron.si/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1&lang=sl, 26.06.2006
- Sibus 2003 Slovenia National Report. Dostopno na http://www.sisplet.org/ris/uploads/publikacije/2003/x_Slovenia_cremonti.doc, 16.6.2006
- Študij na daljavo. Dostopno na: <http://www.ef.uni-lj.si/studij/dodiplomskiStudij/snd/home.asp>, 04.04.2006
- The Open University. Dostopno na <http://www3.open.ac.uk/courses/about/p6.shtml>, 17.06.2006

Diplomsko delo: Študij na daljavo kot dinamična izobraževalna praksa

- <http://www.pfmb.uni-mb.si/didgradiva>, 03.07.2006
- <http://www.schnet.edu.au/>, 20.06.2006
- <http://www.open.edu.au/cgi-bin/hive/hive.cgi>, 12.04.2006

9. PRILOGE

Priloga A: Intervju s študentom na OUBS Slovenija – Matjaž Kožar

1. *Kje si prvič izvedel za OUBS?*

"Za OUBS sem prvič izvedel preko prijatelja, ki je takrat študiral na programu MIT (Masters of Information Technology). Povedal mi je za način študija, da temelji na teoriji vendar je zelo povezan s prakso, kar se razlikuje od Slovenskega načina študija, kjer je poudarek predvsem na teoriji."

2. *Kaj so bili glavni vzroki, da si se odločil za študij na OUBS?*

"Glavni razlog je bil mednarodno priznan študij, moja velika želja pa je bila tudi študirati v tujini."

3. *Kakšno finančno breme prinaša tovrstni študij?*

"Za Professional diploma in Management sem 10 mesecev plačeval po 290£. Vsaka dva meseca pa smo imeli Tutorials na Dunaju, kamor sem odhajal z vlakom (povratna vozovnica stane cca. 20.000 SIT). Enkrat sem šel tudi v Bruselj na Residential school, kjer je nastanitev plačana, prevoz pa je v lastni režiji (povratna letalska karta cca. 45.000 SIT)."

4. *Kako poteka študij – predavanja, seminarji, pomoč tutorjev, konference preko računalnika v Sloveniji in v tujini?*

"Predavanj dejansko ni, saj prejmeš gradivo na dom in tako si sam postavljaš dneve ali termine za učenje. Drugače pa je s seminarji, namreč datumi za oddajo seminarskih nalog so znani od začetka študija in se jih moraš strogo držati. Nekatere seminarske naloge ali TMA (Tutor Marked Assignment) pišeš samostojno, nekatere pa moraš rešiti s svojimi sošolci preko konferenc, ki jih spremlja mentor - tutor. Vsaka seminarska naloga pa je sestavljena tako, da zajema dve podjetji (lastno, v katerem delaš in podjetje od sošolca), tako da je komunikacija precej intenzivna in s tem tudi dosežejo, da razmišljaš o strategijah in načinu dela drugih podjetij, za katere še nikoli nisi slišal - spodbujanje kreativnega mišljenja."

5. Kaj pa izpiti in priprave nanje?

"Na izpit, ki bo 28.06., se pripravljam od 21.05. Vem, da bo izpit v pisni obliki in da bo zajemal 2 vprašanja iz vsakega področja (Markets, People, Operations, Cross Functional) in 2 vprašanja iz Accounting and Finance. Izpit traja 4 ure, pisal pa ga bom v Ljubljani. "

6. Kakšne možnosti imaš za naprej, podiplomski študij in kakšne so možnosti zaposlitve pri nas in v tujini?

"Možnosti za zaposlitev so velike, ker slovenska podjetja začenjajo priznavati izobrazbo šole OUBS, kar je v Evropi priznано že kar nekaj časa. Ko pa se pogovarjam s sošolci iz Avstrije, Anglije, Nemčije, Francije, Slovaške in drugod pa vsi pravijo, da so se odločili za ta študij zaradi napredovanja. Pravijo tudi, da njihovi prijatelji, ki že imajo narejen magistrir iz OUBS, so si brez težav pridobili zelo dobra in priznana delovna mesta."

Priloga B: Intervju s študentoma na OUBS – Primož in Tanja Kern

1. Koncept študija na daljavo je večini še vedno neznan. Kako bi ga vi opredelili?

"Že samo ime, študij na daljavo, pove, da je način pridobivanja znanja drugačen od klasičnega oz. takega, ki se izvaja na naših univerzah. Ravno ta drugačnost pa ima kakovosti, ki omogočajo, da študirate na tuji univerzi oz. vsebino, ki vas zanima, pri čemer pa ste še vedno v službi in z družino."

2. Kakšen je način pridobivanja znanja in kako poteka preverjanje znanja? Verjetno obstajajo razlike pri samem študiju. Katere so najbolj izrazite?

"Kot sem že povedal, je način študija drugačen, kar pomeni, da večino znanja pridobite iz materialov, ki vam jih pošljejo z univerze in so vključeni v ceno. Torej študirate doma, pri tem pa komunicirate z drugimi študenti, tutorjem in hkrati koristite druge vire podatkov. Približno enkrat na mesec je organiziran enodnevni "tutorialsi", kjer se dobimo s tutorjem in ostalimi študenti. Enkrat na semester pa je organiziran tridnevni "residential school", pri čemer imamo na izbiro kraje, kot so Belgija, Nizozemska ali Anglija. Preverjanje znanja oziroma izpiti pa so razdeljeni v dva dela. Prvi del so TMA oz. seminarske naloge, ki jih napišete doma v sodelovanju z ostalimi

študenti in jih oceni tutor. Drugi del oziroma končni izpit pa je klasični triurni pisni izpit, ki ga pod nadzorom predstavnika šole pišemo v Ljubljani. Največja razlika je v tem, da celotni študij poteka v angleščini. Način študija, sistem preverjanja, kakovost in sodobnost materialov, odnos do študenta itd. so razlike, ki so najbolj opazne”.

3. *Študij na daljavo poteka zunaj ustaljenega šolskega sistema. Kako to sprejema okolica? Ali se pojavljajo kakršnikoli zapleti pri pridobivanju zaposlitve?*

“Kot sem že na začetku omenil, je nepoznavanje takšnega načina študija spremljal neke vrste pesimizem in neodobravanje okolice, ki pa se je postopno spremenilo v razumevanje in podporo. Pri zaposlitvah pa moram priznati, da je bilo ravno obratno, saj sem pri razgovorih za službo vedno čutil zanimanje in interes, v času zaposlitve pa je vedno prisotna pozitivnost in zaupanje s strani podjetij oz. nadrejenih. V Sloveniji so podjetja, ki se zavedajo, da za uspeh na trgu potrebujejo drugačen pogled oz. pristop, zato z zaposlitvami zaenkrat še nisva imela problemov”.

4. *Študij vedno predstavlja finančno obremenitev. Kako je s financiranjem tega študija in kakšne so možnosti financiranja z lastnimi sredstvi?*

“Poleg časovnega primanjkljaja sva občutila tudi finančni primanjkljaj, zato je bilo potrebno kar nekaj tako materialnega kot socialnega odrekovanja. Na ta strošek sva od samega začetka gledala kot na investicijo, za katero sva se skupaj odločila, in oba sva verjela, da se nama bo povrnila. Financiranje z lastnimi sredstvi je težavno, je pa mogoče. Lahko povem, da sva na začetku študija tako jaz kot Tatjana celoten prihodek namenila izključno plačilu šolnine. Ker najina študija nista bila istočasna, sva tako pomagala drug drugemu”.

5. *Kakšne so možnosti nadaljnjega študija?*

“Open University Business School je priznana tako v Evropi, Angliji kot Ameriki, zato za nadaljevanje študija ali dela v tujini ne vidim problemov. Prav tako pa več kot znaš, lažje vidiš, česa vse še ne znaš in kaj te zanima ter kakšne imaš možnosti za nadaljnji razvoj”.

6. *Za koga je po vašem mnenju ta študij najbolj primeren oziroma komu bi ga priporočili?*

“Potrebni so volja, znanje tujega jezika, čas in odločitev, da je strošek investicija. Primeren je za zelo raznolike sloje ljudi, od mladih mamic, redno zaposlenih in konec koncev za vse tiste, ki v današnjem tempu življenja ne najdejo časa za obiskovanje predavanj. Vsak, ki se odloči za ta študij pa mora biti v prvi vrsti dobro samoorganiziran in discipliniran človek, mora znati razporejati čas med različnimi aktivnostmi v življenju.”

Priloga C: Intervju s študentko na DOBI – Monja Bolte

1. Kje si dobila prve informacije o študiju na daljavo?

"Prve informacije o tej obliki študija sem pridobila čisto naključno, v pogovoru s prijateljico, katera je tudi zaposlena honorarno pri Dobi, dela namreč kot mentorica pri določenih predmetih v času študija. Kasneje pa sem dodatne informacije poiskala tudi na internetni strani Dobe. Prej o tem študiju nisem nič vedela."

2. Kaj so bili glavni vzroki za tovrstni študij?

"Glavni razlog je bil pomanjkanje časa. Sem namreč zaposlena za določen čas in nikakor ne bi imela časa se voziti v Maribor na predavanja, kajti v Murski Soboti lansko leto še smeri poslovni sekretar ni bilo. Zato mi ta oblika študija zelo ustreza, saj si sama razporejam čas in se študiju posvetim takrat, ko lahko. Seveda pa je dobra organizacija ključnega pomena. "

3. Študij vedno predstavlja finančno obremenitev. Kako je s financiranjem tega študija v tvojem primeru?

"Ker sem zaposlena in imam redne dohodke, poleg tega pa trenutno še nimam drugih večjih finančnih obveznosti, si lahko celoten študij financiram sama. S strani delodajalca sem zaprosila samo za študijski dopust, da se lahko vsaj pripravim za izpit."

4. Se ti zdi, da imaš s takim načinom študija več časa za sebe in svoje dejavnosti? Kako si ti organiziraš čas za študij in ga usklajuješ s službo, prostim časom, ...?

"Študij na daljavo ima svoje prednosti in tudi slabosti. Ena slabih lastnosti je, da je potrebno študij usklajevati z drugimi obveznostmi. Dobra lastnost pa je, da si sam razporejaš čas, kdaj boš študiral, kako dolgo in podobno. Skratka za vse si sam, od mentorja dobim samo navodila za tedensko aktivnost, nalogo pa pač rešim, glede na to, kako si razporedim čas, seveda tudi čez vikende."

5. Kakšne so možnosti nadaljnjega študija?

"Priznati moram, da se še nisem poglobila v to. Trenutno se namreč intenzivno posvečam uspešnemu zaključku VI. stopnje, šele nato se bom osredotočila na možnosti nadaljnjega študija."

6. V srednji šoli si imela vsakdanje stike in pogovore s profesorji ter sošolci, ki so ti pomagali pri podajanju snovi, dodatni razlagi, pri učenju, ipd. Pri študiju na daljavo teh stikov ni oziroma jih je malo, torej je potrebno veliko lastne volje, motivacije in organiziranosti. Kako bi predstavila in opisala način študija na daljavo v primerjavi s srednjo šolo?

"Saj se ne razlikuje precej veliko od srednje šole, pač bistvena razlika je ta, da ne hodiš na predavanja. Sošolci in mentor so bistvenega pomena, saj med sabo komuniciramo preko Dobbinega programa, drug drugemu pomagamo, za vsakršno pomanjkljivost pa nam na pomoč priskoči mentor. Ampak vseeno še najbolj trdim, da je za to obliko študija potrebna močna volja."